

Lesník

ČASOPIS ZAMESTNANCOV • LESY Slovenskej republiky, štátny podnik

2020

I.

II.

III.

IV.

V.

VI.

VII.

VIII.

IX.

X.

XI.

XII.

Na tej lúčke zelenej pasú sa tam jelene

Na tej lúke zelenej
pasú sa tam jelene,
pasie ich tam moja milá
v kamizolke zelenej.

Keby nie tá dievčina,
bol bych zabil jeleňa,
ale sa mi zapáčila
kamizolka zelená.

Kamizolka zelená,
mojej milej podobná,
nikdy by sa nebol nazdal,
že bude žena moja.

Ludia pre lesy, lesy pre ľudí

4. Značka kvality

Produkty z diviny od štátneho podniku LESY SR, získali značku kvality, ktorej gestorom je Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky a ktorá sa udeľuje výrobcem poľnohospodárskych produktov a potravín.

5. Nový ekonomicko-obchodný riaditeľ

V rámci reorganizácie došlo na generálnom riaditeľstve 1.11.2020 k zlúčeniu ekonomického a obchodného úseku. Dňom 5.11.2020 bol na základe výsledkov výberového konania do funkcie ekonomicko-obchodného riaditeľa menovaný Ing. Jaroslav Poláček.

6. Na počesť prvej dámy slovenského lesníctva

Pri príležitosti 100. výročia narodenia prvej dámy slovenského lesníctva, Ing. Alžbety Némethyovej, odhalili kolegovia z OZ Žarnovica v areáli svojho závodu pamätnú tabuľu.

6. Pietny akt

Každý rok si zástupcovia štátneho podniku LESY SR pripomínajú pamiatku tých, ktorí prišli o svoj život pri práci v slovenských lesoch. Tento rok sa opäť rozhoreli pamätne sviece na Symbolickom cintoríne vo Vydrovskej doline.

7. Pamätník Emmy D. Goldschmiedtovej

Nevšedný pamätník pre nevšednú opálovú kráľovnú postavili na hranici Šarišskej a Zemplínskej župy a dnes sa o toto miesto starajú lesníci z OZ Prešov.

8. Vyhodnotenie ochrany lesa

Skutočný stav kalamity a stav odchytov škodcov jednoznačne naznačuje nevyhnutnosť aktívneho prístupu k integrovanej ochrane lesa. Na prvom mieste je spracovanie aktívnych chrobačiarov včas, pred ich vyletením.

10. Pod Pustým hradom veru pusto nebolo

Dobre veci sa šíria neuveriteľnou rýchlosťou a vďaka práci zanietenej ľudí. I to pomohlo tomu, že sa myšlienka ovocných lesných ciest presunula zo svojho rodiska z OZ Beňuš už aj na OZ Žarnovica.

11. Teambuilding na kolejke

Spoločné zamestnanecké brigády, ktoré sa z našej prevádzky pomaly vytrácali dostali opäť priestor na svoj rozkvet, ktorý bol vytvorený práve zubmi času nahradenými náučnými chodníkmi, ale tiež budovaním tých ďalších. Vranovskí lesníci to počas prác na Lesníckom náučnom chodníku Zámutovskej kolejke si svoj stanovený cieľ splnili dokonale.

12. Spoločne za krásami Veľkej Javoriny na bicykli

Viac ako 175-ročné cezhraničné partnerstvo oslávili vybudovaním cyklotrasy v rámci projektu „Spoločne za krásami Veľkej Javoriny na bicykli“. Týmto oficiálne lesníci z Lesov ČR a LESOV SR rozšírili sieť cyklotrás Bielych Karpát.

13. Osud Malužinského Tajchu

Vzhľadom na zlý technický stav Malužinského Tajchu bolo v tomto roku plánované jeho úplné vypustenie. Lipňa tymiánového, ktorému sa v ňom v posledných rokoch začalo veľmi dobre dariť, zachraňovali lesníci z OZ Liptovský Hrádok.

14. Nie je ruja, ako ruja

Z neistoty súvisiacej z pandémie COVID-u 19, poľovnícki hostia do poslednej chvíľ vyčkávali, či cestovať za lovom jeleňa, alebo sa tejto vášne v tomto roku vzdať. Mnohí sa rozhodli necestovať a ochrániť si zdravie. Samozrejme, i „storno“ poľovníckej akcie sme pochopili a akceptovali. A ako to teda všetko nakoniec dopadlo?

16. V ústrety tradíciám

Pomaly sa začalo vytrácať z našich životov, hoci pred dvomi storočiami by boli bez neho garbiari úplne stratení. Málokto vie, ako sa vlastne také trieslo získava a niektorí netušia ani to, o čom práve píšeme. Tak nám neostáva nič iné, len sa vybrať po jeho stopách.

17. Kraj drevených krížov

Už z diaľky vítajú počestných hrdo sa týčiac k nebesám. Každý, koho kroky vedú popod tieto nádherné drevené „tradície“ vie, že vstúpil na územie zvané Podpoľanie. Dnes, tak ako pred desiatkami rokov, sa ich výroba i obnova dedí z pokolenia na pokolenie. Pozývame vás na výlet za krásami drevených podpoľanských krížov.

Redakčná rada

Ing. Jozef Bystriansky
Ing. Robert Kiš
Ing. František Fodor
Ing. Július Burkovský
Šéfredaktor:
Mgr. Anna Sliacka, PhD. (as)

Stáli prispievatelia:

Mgr. Lucia Čekovská
Ing. Zdenko Kováč
Ing. Michal Slávik
Ing. Viliam Stockmann, CSc.
Ing. Martina Velká

Grafická úprava:

Ing. Peter Valach

Foto na obálke:

Ing. Patrik Michál

Adresa redakcie:

LESY SR, š. p.
generálne riaditeľstvo
Námestie SNP 8
Banská Bystrica
975 66
anna.sliacka@lesy.sk
+421 918 444 218

Kto by to bol povedal pri tomto až tak netypicky daždivom roku, že svet bojuje s nedostatkom vody. No nezabúdajme na to, že v dôsledku sucha sme v predchádzajúcich rokoch boli neraz nútení vykonať opakovanú výsadbu. Pri tak minimálnych investíciách do pestovnej činnosti, ktoré priniesla doba, je to častokrát o čarovaní.

Kde je voda, je aj cesta. No, keď nie sú financie na základné pestovné úkony, je ťažké nájsť financie na záchranu vodných nádrží, ktoré už v tomto období trápi havarijný stav. A to aj vtedy, keď ešte stále doznievajú ozveny medializovaných informácií o finančnej podpore vodozádržných opatrení v krajine. Keď každý pripisuje povodne stavu lesov a činnosti lesníkov je načase zamyslieť sa nad tým, kde by sa mali „nalíat“ finančné prostriedky.

V živote treba aj dávať a nielen brať. Vodu a čerstvý vzduch chce každý a každý si chce vychutnať ten pravý nefalšovaný les. Lenže lesy potrebujú vodu, potrebujú starostlivosť a ochranu. Pretože bez lesov nebude vody a bez vody nebude lesov. A to bude koniec nielen ekologickému spôsobu života...

Anna Sliacka

18. Rumunsko, krajina podobná Slovensku

Príspevky v našom časopise majú svojich čitateľov a vďaka tomu teraz prinášame príspevok z redakčnej pošty, ktorý vo forme reportáže dopĺňa to, čo sme v našej rubrike lesníctvo spoza hraníc nestihli o Rumunsku vyrozprávať.

19. Krajina bielych lesov

Hoci sa u nás traduje, že koza, žena a breza do lesa nepatria, práve breza je dominantou lesov tejto krajiny. Predstavíme si lesy a lesníctvo Bieloruska, ktorého až 39,8% z celkovej rozlohy (207.595 km²) zaberajú lesy.

20. Lesnícke osobnosti

Ing. Theodor Pittel – pripomíname si 130 rokov od narodenia významného lesníckeho učiteľa, profesora na Horárskej škole v Liptovskom Hrádku...

Ing. Ján Krutý – pripomíname si 100 rokov od narodenia spoluautora projektu Chránenej krajiny oblasti Slovenský raj, spolupracovníka na projekte CHKO Malá Fatra a autora projektu CHKO Malé Karpaty.

19

21

20. Ing. Anton Butaš odišiel do večnosti

Smutnú správu sa tento týždeň dozvedeli lesníci a poľovníci na Slovensku. Dňa 2.11.2020 odišiel od nás náš kolega Ing. Anton Butaš.

21. Zelený objektív

Zelený objektív, súťaž mladých fotografov na tému les, má v Lesníckom a drevárskom múzeu už tradíciu. Organizujeme ju so Združením zamestnávateľov lesného hospodárstva na Slovensku a Združením lesníčiek ako náš spoločný príspevok k posilneniu ekologického rozhladu a kultúrneho povedomia mladej generácie v našej spoločnosti.

22. Pred 100 rokmi Štátne lesy v Banskej Bystrici reorganizoval ich prvý menovaný riaditeľ v novej republike Ing. Josef Opletal

V druhej časti príspevku pokračujeme v prestavovaní toho, v akej štruktúre fungovali štátne lesy pod vedením Josefa Opletala.

24. Zber šípok spoločne s LESMI SR

Už po štvrtýkrát dostali deti zo základných a materských škôl možnosť zapojiť sa do projektu Zber šípok spoločne s LESMI SR. Tento projekt sa opäť vrátil do lokality, v ktorej bol odštartovaný a tak tomu bude aj v ďalších rokoch.

24. Lesnícke pochútky – plody lesníckej práce

Nielen divina, zverina a med, ale tiež šípková dužina i sušené lesné plody najvyššej kvality sú vhodným darčekom pre tých, ktorí milujú chuť lesa. A možno aj vhodným tipom na vianočný darček.

25. Vysoká škola lesa

Kto sa nezúčastnil, neuverí. Aj keď tento rok nám hádzal polená pod nohy najmä čo sa práce s deťmi a verejnosťou týka, niektoré dobré veci sa predsa len podarili.

25. Karol Sovánka – maliar zveri

Predstavujeme knihu, ktorá vyobrazuje 144 diel Karola Sovánku – najvýznamnejšieho slovenského maliara obrazov, ktorých ústrednými motívmi je lesná zver vo svojom prirodzenom prostredí.

25

27

26. Tajnička • Zasmejte sa • Recept

27. Chodník v rukách človeka

Takýto netypický most v blízkosti štvrtého najväčšieho mesta Vietnamu Da Nang je určeným pre peších turistov a nájdete ho v rezorte Bà Nà Hills mountain.

27. Kalendárium • Erby s nádychom lesa • Jubilea

28. Trpezlivosť zver prináša

Detaily každého zvierata sa snaží vzkriesiť z dreva, no predtým si ho musí preštudovať, či už z encyklopédie alebo z fotografií. To trvá desiatky hodín a výsledkom sú potom menšie i väčšie úspechy v podobu hotových diel Guiseppeho Rumeria.

Značka kvality pre LESY Slovenskej republiky, štátny podnik

Značka kvality, ktorej gestorom je Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky sa udeľuje výrobcem poľnohospodárskych produktov a potravín. Do užívania bola uvedená v roku 2004 s cieľom podporiť domácich producentov a jednoznačne odlíšiť slovenské potravinové výrobky od potravín dovážaných zo zahraničia.

posudzovala odborná komisia stanovená na MPRV SR.

Ocenením niekoľkoročnej práce kolegov a najmä výnimočnej suroviny, z ktorej sú naše výrobky bolo udelenie značky kvality pre všetky výrobky, s ktorými sme sa uchádzali v žiadosti. Mimoriadne

dohospodárstva a rozvoja vidieka 16.9.2020. S používaním loga Značky kvality sú však spojené aj povinnosti, ktoré nás zväzujú v zmysle zásad používať grafické prevedenie loga podľa dizajn manuálu na obaloch a etiketách výrobkov, prípadne ich propagačných materiáloch.

V Topoľčiankach máme pripravený nový grafický návrh etikety s logom Značky kvality 2. stupňa a už aj v súlade s propagáciou nášho podnikového brandingu pre potravinárske produkty, ako „Lesnícke pochúťky“.

Značka kvality sa udeľuje na obdobie troch rokov za podmienok, že je dodržiavaný výrobný proces a kvalita výrobkov, ako bolo pri podaní žiadosti, čo priebežne kontrolujú orgány ŠVPS SR. Informácie o výrobkoch, ktorým je udelená Značka kvality aj zásady jej udeľovania sú na stránke www.znackakvality.sk.

Ing. Milan Polák, OZ Topoľčianky

Celý proces sa riadi smernicou „Zásady pre posudzovanie a udeľovanie Značky kvality na poľnohospodárske produkty a potraviny.“ Žiadateľ o udelenie značky musí byť prevádzkovateľom potravinárskeho podniku (nie iná osoba) a všetky fázy výrobného procesu sa musia uskutočňovať na území Slovenskej republiky. Výrobok, s ktorým sa žiadateľ uchádza o značku, musí obsahovať najmenej 75% podiel domácej suroviny, pričom do podielu sa nezapočítava pridaná voda. V prípade, ak ide o výrobok, ktorý nemožno vyrábať bez surovín z dovozu, pretože tieto nemožno v Slovenskej republike doplastovať, získať alebo vyprodukovať, treba zdôvodniť, prečo nie sú použité suroviny domáceho pôvodu.

V zmysle zásad sa musí vypracovať žiadosť a technická dokumentácia za každý výrobok. Technická dokumentácia výrobku musí byť doložená protokolom o skúškach vystavených akreditovaným laboratóriom ŠVPS SR.

LESY Slovenskej republiky sa uchádzali koncom júla 2020 o udelenie značky pre mäso hlbokozmrazené, delené (na jednotlivé svalové časti) z zelenej, danielovej, srnčej, muflónovej a diviacej zveri. Žiadosť dôležitú potrebnou technickou dokumentáciou a vzorkami výrobkov v originálnom balení

nás potešilo, že všetkým našim výrobkom bola udelená najvyššia Značka kvality 2. stupňa, ktorá bola v minulosti známa ako Značka kvality SK GOLD. Udelenie značky bolo potvrdené rozhodnutím ministra pô-

Organizačné zmeny EKONOMICKO-OBCHODNÝ RIADITEĽ

V rámci organizačnej štruktúry generálneho riaditeľstva LESOV SR, š.p. došlo priebehu mesiaca november k zmenám na manažérskych postoch. Dňa 1.11.2020 vznikol zlúčením ekonomického a obchodného úseku nový úsek. Na pozíciu ekonomicko-obchodného riaditeľa bolo vypísané výberové konanie. Z uchádzačov bolo do užšieho výberu pozvaných šesť. Na základe výsledkov výberového konania bol 4.11.2020 do funkcie ekonomicko-obchodného riaditeľa menovaný Ing. Jaroslav Poláček. To aké má skúsenosti z predchádzajúceho pôsobenia i to, aké vízie si priniesol, Vám prinášame v krátkom rozhovore.

V prvom rade sa mi nedá neopýtať sa, či pochádzate z lesníckej rodiny a či je lesníctvo, prípadne poľovníctvo vo Vašej rodine tradíciou. A hneď sa naskytuje otázka, kde ste drali študentské lavice?

Na obidve časti otázky musím odpovedať záporne. Štúdium lesníctva bolo podmienené mojou túžbou, nepochádzam z lesníckej rodiny a lesníctvo nebolo v našej rodine tradíciou tak, ako to je u mnohých mojich kolegov alebo bývalých spolužiakov.

Pri spomenutí spolužiakov hneď prejdem aj k Vašej druhej otázke, kde som dral školské lavice.

Tie úplne prvé lesnícke, v rokoch 1977-1981, na vtedajšej Strednej technickej lesníckej škole v Banskej Štiavnici, následne v rokoch 1981-1985 na Lesníckej fakulte vtedajšej Vysoké školy lesníckej a drevárskej vo Zvolene.

Viem o Vás, že ste si v rámci lesníckej prevádzky prešli rôznymi aj manažérskymi pozíciami. Aké je teda Vaše doterajšie pôsobenie v rámci lesníctva?

Nechcem čitateľov tohto článku podrobne zahŕňať údajmi o jednotlivých pozíciách a obdobiach, v ktorých som v nich pôsobil. Možno stručne spomeniem, že som prešiel lesníckou prevádzkou ako ťažbový technik lesnej správy hneď po

nástupnej praxi, cez vedúceho dopravného hospodárskej správy, koordinátora dodávok dreva na odštepnom závode, vedúceho obchodu, bol som poverený riadením odštepného závodu, riaditeľ odštepného závodu, krátke obdobie aj vedúci výrobo-technického úseku. Od roku 2017 som viedol ekonomicko-obchodný úsek, kde som si po zrušení námestníckych pozícií vyskúšal aj funkciu referenta pre plán, štatistiku a controlling spojenú s poverením na vedenie ekonomicko-obchodného úseku. V septembri tohto roku som oslávil pracovné jubileum 35 rokov, ktoré prešli od ťažbového technika po dnešok.

V rámci manažérskych pozícií ste získali veľké množstvo skúseností a prehľad o tom, ako funguje odštepný závod, čo Vám iste pomohlo v rámci výberového konania. Čo podľa Vás z Vašej novej pozície bude potrebné riešiť prioritne? Aké sú Vaše predstavy a aké úlohy ste si stanovili pre najbližšie obdobie?

Na pozíciu riaditeľa odštepného závodu, respektíve poverenia na vedenie závodu, som bol šesť rokov, čo mi dovoľuje súhlasiť s Vaším tvrdením o získanom množstve skúseností a prehľade o fungovaní odštepného závodu.

Prihádzam na pozíciu ekonomicko-obchodného riaditeľa s istými predstavami, ktoré sa budem snažiť naplniť v spolupráci s tímom zamestnancov, na ktorý sa spolieham, že spoločne nájdeme cestu. Mojou prioritou je uviesť do života novú obchodnú politiku, ktorá by zabezpečila jednak priehľadnosť a transparentnosť v obchode s drevom a zároveň aj zvýšený prísun tržieb do štátneho podniku. Ďalšia taká meta je mzdová politika. Vieme všetci, že mzdy za posledné roky sa nezvyšovali tak ako v iných odvetviach. Finančné prostriedky z hospodárenia š.p. a aj „dotačné“ prostriedky premietnuť do lesa a do nárastu miezd. Ale som si vedomý aj toho, že zázraky sa nedajú robiť na počkanie.

Ďakujem za rozhovor!

-as-

Na počesť prvej dámy slovenského lesníctva

Malo to byť veľkolepé stretnutie zástupcov štátneho podniku LESY SR, mesta Žarnovica, významných lesníckych inštitúcií a lesníckych škôl pri odhalení pamätnej tabule pri príležitosti 100. výročia narodenia našej rodáčky, Ing. Alžbety Némethyovej, no nakoniec, v dôsledku pandémie, bolo odhalenie veľmi skromné. Snáď to tak malo byť, že samotný akt odhalenia pamätnej tabule v areáli OZ Žarnovica na počesť prvej dámy slovenského lesníctva, Ing. Alžbety Némethyovej, bol rovnako skromný, ako bol skromný jej súkromný i pracovný život. Za účasti pár zamestnancov ústredia závodu, bez fanfár, bez slávnostných príhovorov. Poverený riaditeľ OZ Žarnovica Ing. Slavomír Kicko, odhalil pamätnú tabuľu na novobanskom ryolite dňa 09.11.2020. Priam symbolicky, práve v deň 100. výročia narodenia našej rodáčky.

Malá tabuľka na kameni nám, aj okoldúčim návštevníkom nášho závodu, bude naveky pripomínať jej život, ktorý tak krásne a podrobne opísal pán Ing. Viliam

Stockmann, CSc. vo svojom článku v časopise Lesník za mesiac september 2020.

Ing. Katarína Dávidová, OZ Žarnovica

V ozvenách slovenských lesov

Lesnícky skanzen vo Vydrowskej doline neďaleko Čierneho Balogu nie je len múzeum v prírode, ktoré reprezentuje lesníctvo celého Slovenska. Je to predovšetkým miesto, kde každoročne chodíme spomínať na svojich blízkych a známych, ktorých nám vzala ťažká práca v lese. V tomto období akoby 116 ha okolitých lesov bolo bližšie k nám a naše duše ako boli súčasťou jedinečného miesta nachádzajúceho sa v jeho najodľahlejšej časti. Tu stojí Lesnícky cintorín, prejav úcty tým, ktorí stratili život pri práci v lese.

Cintorín vybudoval štátny podnik LESY Slovenskej republiky v roku 2004 a je súčasťou Lesníckeho skanzenu vo Vydrowskej doline. Jeho scenériu tvorí impozantné skalné bralo s vodopádom, kovový kríž a nápis „Večne im spievajú lesy...“. Na drevenej tabuli neďaleko skalného brala sú uvedené mená obetí slovenských lesov, ktoré tu pravidelne pridávajú pracovníci skanzenu na žiadosť pozostalých.

Do konca minulého roka prinášal Symbolický cintorín zvest o 387 tragických úmrtiach v slovenských lesoch. Tento rok pribudlo ďalších šesť nových mien.

Ide prevažne o smutné udalosti z obdobia posledných rokov, ale nájdeme medzi nimi aj dve úmrtia z čias druhej svetovej vojny. Staršieho dáta je tiež prípad lesníka, ktorý zahynul rukou pytlakov ešte koncom 19. storočia.

Týchto zosnulých, ako aj mnohých ďalších, ktorí počas života vykonávali krásne, no nebezpečné lesnícke povolanie, si pripomenuli lesníci zo štátneho podniku LESY SR, dňa 10. novembra 2020 Pietnym aktom v Lesníckom skanzene pri Čiernom Balogu.

Nech koruny stromov večne spievajú na ich pamiatku. -as-

Pamätník Emmy D. Goldschmiedtovej

V jesennom období, čase dušičiek si lesníci nájdu čas a starajú sa o pamätníky, ktoré patria viac, či menej známym osobnostiam pôsobiacim v ich regiónoch. Jedným z takých pamätníkov je Pamätník Emmy D. Goldschmiedtovej. Dnes si môžete pamätník pozrieť a zaspomínať si na ňu tomto mieste, o ktorého vyčistenie a sprístupnenie sa postarali kolegovia z OZ Prešov Peter Fedor z ústredia závodu s kolegom Jánom Koščom z LS Kokošovce. Ako pamätník vznikol a komu bol určený nám prezradil kolega Peter Fedor.

„Myšlienka vzniku pamätníka pre opálovú kráľovnú vznikla počas leta 1890. Vtedy prišli za správcom baní Alexandrom Sztarnom dvaja opálokupci. Doniesli mu 250 uhorských zlatých, ktoré vyzbierali medzi priekupníkmi dubníckeho opálu. Blok sivého andezitu z miestnych zdrojov bol opracovaný kameňárom v máji 1897. No jeho osadenie spôsobilo problémy. Preto na vopred dohodnutom mieste vysadli miestni robotníci nahusto smrečinu a tajne 3. júla 1908 osadili do húštiny kamennú platňu, ktorú zasypali zemou. Vztýčenie kamenného monolitu bolo zrejme realizované počas štrajku robotníkov, kedy dosiahli 10-hodinovú pracovnú dobu. Taktiež požadovali zriadenie školy pre ich školopovinné potomstvo. Pod rúškom tmy vytiahli nepozorovane dobre ukrytý pamätník a previezli ho z drevárne nad Dubník a zamaskovali haluzinou v smrekovom poraste. Povzbudení úspechom z prechádzajúceho štrajku už nežiadali župný úrad o súhlas na jeho postavenie.

Až po dvoch mesiacoch zistil vedúci banského závodu v Dubníku – Imrich Filkorn, že nad osadou pribudol pamätný kameň. No panstvu ho neoznámil, ale zmenil pôsobisko z dôvodu prechádzajúceho robotníckeho

ho štrajku. Ani koncom augusta 1908 nový správca baní – Emil Gröber nevedel, že len 200 metrov nad jeho úradovňou v lese stojí pomník opálovej kráľovnej. O to bol väčší rozruch medzi baníkmi, keď 26. októbra toho roku dorazila na Dubník vyšetrovací komisia na čele s prešovským županom. Keď zbadal, že pamätník stojí na pomedzí Šarišskej a Zemplínskej župy, tak len posmešne poznamenal, že pomník „Rakúšanke“ je tam, kde má byť – na hranici, tak ako kedysi upaľovali bosorky.

A stojí tam dodnes. Na nevšednom monolite, ktorý venovali netradične robotníci svojej chlebobarkyni, čo nie je bežné, môžete vidieť erb a nápisy v nemčine.

Predný nápis na monolite: *Tento pomník nech je svedectvom o tvojom šľachetnom živote. Venujú ti ho verné srdcia z lásky a vďačnosti.*

Zadný nápis na monolite: *Na pamiatku pani Eme D. Goldschmidttovej, ktorá zomrela v Paríži 12. 12. 1888, venujú úradníci a brusiči opálových baní.*

Ing. Peter Fedor

Vyhodnotenie ochrany lesa za rok 2020

Podkôrný i listožravý hmyz, ktorý v rámci lesníckej prevádzky označuje často i termínom lesní škodcovia, je neodmysliteľnou súčasťou našich lesov. To, ako sa darilo jeho populáciám a aké škody nám spôsobil, prinášame v nasledujúcom zhodnotení.

Priebeh počasia v roku 2020 bol chladný a daždivý, čo malo za následok výrazne nižšie odchyty a pomalší nábeh gradácie podkôrneho hmyzu. Ako vidno z grafov nižšie, teploty boli v apríli až júni väčšinou nižšie ako priemer a okrem apríla a mája boli zrážky vyššie ako dlhodobý priemer.

Evidencia odchytovej lapače

V roku 2020 sa inštalovalo 12.710 ks lapačov na lykožrúta smrekového (LS), čo je tretí rok po sebe klesajúci trend (v roku 2019 to bolo 16.150 ks a v roku 2018 to bolo 18.128 ks). Priemerné odchyty u všetkých OZ sú výrazne nižšie ako v predchádzajúcich rokoch. Vidno, že rok 2019 je v odchytoch celkových aj priemerných zhruba polovičný ako rok 2018 a rok 2020 je zas zhruba polovičný ako rok 2019. V roku 2018 sme evidovali 17 závodov so silnými priemernými odchytmami, v roku 2019 ich bolo 11 a v roku 2020 už len jeden.

Lapače na lykožrúta lesklého (LL) sa inštalovali už piaty rok po sebe v menšom počte ako minulé roky. Lykožrút lesklý nereaguje tak citlivo na zmeny počasia ako lykožrút smrekový, napriek tomu jeho odchyty klesajú rovnako. Nedosahuje však kritických hodnôt. Naposledy bol silný odchyt lykožrúta lesklého zaznamenaný v roku 2013 na OZ Čadca a v roku 2018 na OZ Revúca sa priblížil k silným odchytoch. Všeobecne sa pohybuje na hodnotách okolo slabého odchyty a nepredstavuje aktuálne zvýšené riziko, iba ak vznikne lokálne.

Priebeh rojenia po mesiacoch pri lykožrútovi smrekovom a lykožrútovi lesklom

nevýkazuje žiadnu anomáliu, je typický pre daného škodcu. Je vidno skorší nábeh pri I. smrekovom ako pri I. lesklom.

Evidencia odchytovej lapačky – smrek, borovica

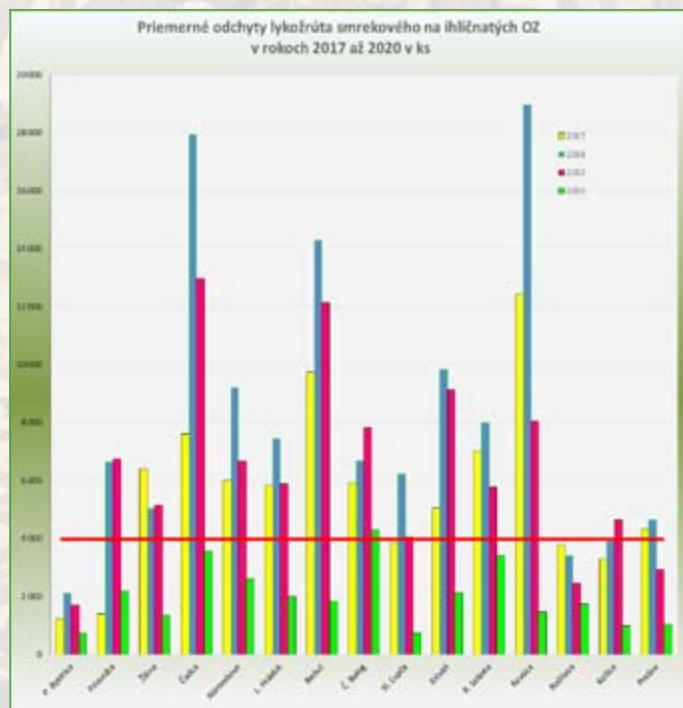
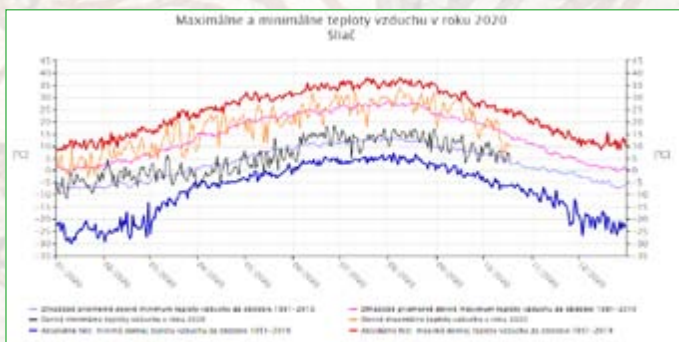
V roku 2020 sa na inštalovalo 8.332 ks lapačkov, čo je najmenej od roku 2014. Rozsah kalamity na všetkých kalamitných OZ určuje prioritu jej spracovania a zároveň sa znižuje výmera smrekových porastov, kde má význam inštalovať lapačky.

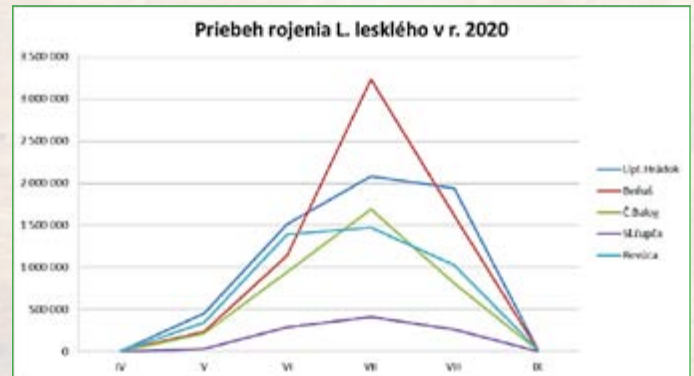
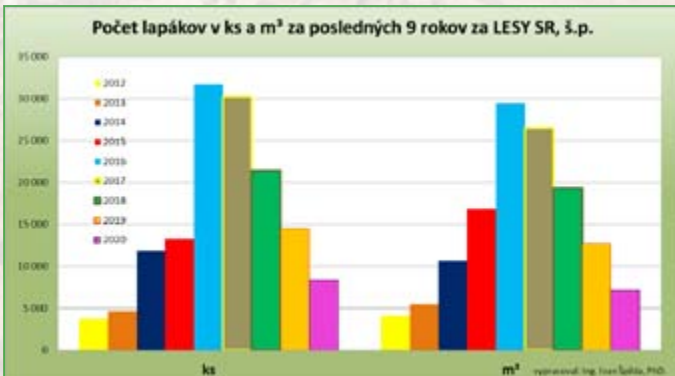
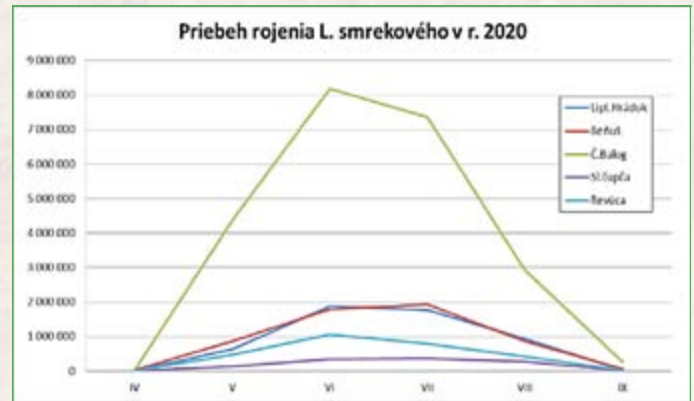
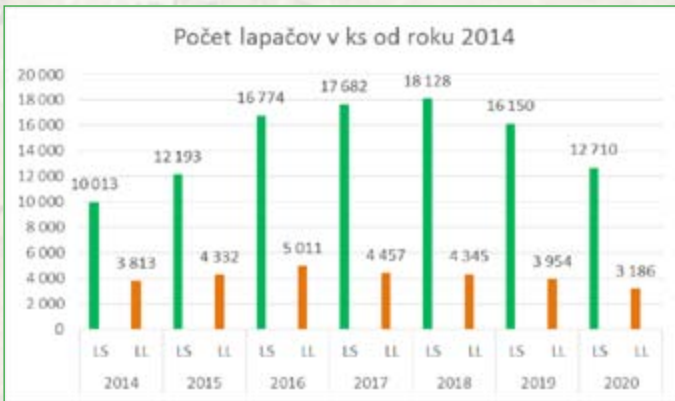
Podľa stupňov napadnutia lapačkov sa v roku 2020 výrazne zvýšil podiel slab

napadnutých lapačkov z 19% na 50%, podiel stredne napadnutých lapačkov sa znížil zo 66% na 27% a zvýšil podiel silno napadnutých lapačkov zo 14% na 21%.

Evidencia odchytovej lapačky – jaseň

Všeobecný zdravotný stav jaseňových porastov je dlhodobo zlý a zhoršujúci sa. Rozsah poškodenia hubovými a hmyzími škodcami v mnohých prípadoch spôsobuje rozpad týchto porastov, rekonštrukcie porastov. Malá výhoda jaseňa oproti smreku je v tom, že netvorí rozsiahle komplexy súvislých porastov, ale je väčšinou zmiešaný s iný-

mi listnáčmi. Každoročne sa prevádzkovými kontrolami sleduje realizácia opatrení ako kladenie lapačov, porastová hygiena. Tá je často najväčší problém.

V roku 2020 bolo inštalovaných celkovo 382 ks jaseňových lapačov na piatich závodoch. Ich počet od roku 2015 klesá. Všetky lapačky vykázali priemerne silné naletenie lykokažom jaseňovým, čo len potvrdzuje jeho početnosť a vysoké riziko jeho šírenia v jaseňových porastoch.

Evidencia odchytoz – kôrky

Ochrana sadeníc na kalamitných plochách proti tvrdoňovi smrekovému a lykokažovi sadenicovému má klesajúci trend. Kým v roku 2015 robilo ochranu kôrkami deväť závodov, v roku 2020 už len tri; Liptovský Hrádok, Revúca a Beňuš. Liptovský Hrádok eviduje silné odchyty, Beňuš a Revúca slabé. Rovnako voskované sadenice, ktorých vrchol bol tiež v roku 2015, keď sa navoskovalo 418.300 ks sadeníc, v roku 2020 už len 27.100 ks, už nie sú tak žiadané. Plak tvrdoňa a lykokaža sa vyskytuje len lokálne.

Aktuálny stav kalamity

Počiatkový stav kalamity k 1.1.2020 bol 253.562 m³. Prírastok kalamity za deväť mesiacov v roku 2020 bol v objeme 1.482.950 m³, čo je o 254.863 m³ menej ako za rovnaké obdobie v roku 2019. Spracovalo sa 1.358.350 m³. Vzhľadom na to ostáva k 30.09.2020 spracovať 378.162 m³ drevnej hmoty, čo je o 73.337 m³ viac ako v rovnakom období roka 2019.

Skutočný stav kalamity a stav odchytoz škodcov jednoznačne naznačuje nevyhnutnosť aktívneho prístupu k integrovanej ochrane lesa. Na prvom mieste je spracovanie aktívnych chrobačiarov včas, pred ich vyletením. Všetko vyťažené a atraktívne drevo musí byť z porastov vyvezené, aby neohrozovalo okolité porasty. Ak sa vyvieť nedá, musia byť kmene asanované chemicky alebo odkôrnením. Následné opatrenia po spracovaní kalamity sú prísna porastová hygiena, uhadzovanie zvyškov po ťažbe s následnou asanáciou pálením, štiepkovaním alebo chemicky včas, aby nedošlo k vyleteniu následnej generácie lykožrúta lesklého.

Prioritou ochranných opatrení musí byť zastavenie šírenia podkôrneho hmyzu a šírenia podkôrnikovej kalamity do zdravých smrekových porastov.

Ing. Ivan Špilda, Phd.,
odbor usmerňovania lesníckych činností

Pod Pustým hradom veru pusto nebolo

Projekt ovocných lesných ciest – OZ Žarnovica, LS Šášov

Napriek ťažkej dobe, ktorú zažíva tohto roku nielen Slovensko, ale celý svet, život nemôže zastať, tak ako ani práca. Práca musí pokračovať a nielen tá, ktorú máme uvedenú v pracovnej zmluve. Človek sa musí vedieť nadchnúť aj pre veci, ktoré vždy nesúvisia s finančnou odmenou, stačí aj pocit radosti z dobre vykonanej práce a myšlienka, že niekto bude mať z našej práce potešenie alebo i osov. V minulosti bolo samozrejmom vecou každého dobrého gazdu sadiť nielen na svojich pozemkoch, ale i pri cestách, pri dome, či na spoločnom pasienku ovocné stromy. Hoci vedel, že on sám z nich možno ani nestihne ochutnať prvú úrodu. I jeho rodičia, starí rodičia to tak robili a on zo stromov, ktoré zasadili, zásoboval ovocím celú svoju rodinu.

Aj preto vznikla myšlienka projektu ovocných lesných ciest. Od myšlienky niečo urobiť, je to už len krok k jej samotnej realizácii. Tak to bolo aj na LS Šášov, keď vedúci lesnej správy Ing. Jozef Mráz navrhol, aby sa aj v rámci jeho lesnej správy dala zrealizovala takáto ovocná lesná cesta. Netrvalo dlho a všetko sa začalo realizovať, žiadosť na generálne riaditeľstvo, súhlas generálneho riaditeľa, objednávka stromčekov. Ešte pár ochotných ľudí a čuduj sa svete, dielo bolo dokonané. Priam symbolicky, 21. októbra 2020 v Deň starých ovocných odrôd,

zamestnanci LS Šášov v lokalite pod Pustým hradom, v katastri obce Sklené Teplice vysadili v rámci projektu ovocných lesných ciest stromčekov slivky Stanley a slivky domácej. Uvedené odrody neboli vybrané náhodne ale cielene, pretože by mali byť odolnejšie voči ochoreniam, s cieľom dopestovať krásne a zdravé plody.

Pri pohľade na staré ovocné stromy, ktoré v danej lokalite sú a stále ešte rodia sladké plody a okoloidúcim ľuďom i zvieratám, poskytujú nasýtenie i osvieženie, sa človek len utvrdí v tom, že výsadba ovocných stromov je dobrá myšlienka. Nehovoriac o tom, ako nášmu oku na jar lahodí pohľad na krásne koruny ovocných stromov obsypané kvetmi a nášmu uchu zas bzukot tisícov včiel, či iného hmyzu. Jednoducho balzam na dušu. Preto je dôležité, aby aj naša generácia pokračovala v diele našich predkov a ďalej vysádzala ovocné stromy, z ktorých sa budú tešiť ďalšie generácie. Aby naše deti i deti našich detí mohli užívať ich plody a spomínať na tých, ktorí tu žili pred nimi.

Projektu ovocných lesných ciest môžeme len držať palce, aby mal stále ďalších pokračovateľov a to nielen z radov lesníkov, ale aj z radov širokej verejnosti.

Ing. Katarína Dávidová
komunikátor OZ Žarnovica

Teambuilding na kolejke

Kedysi zamestnanecká brigáda, dnes teambuilding. Už sme si akosi zvykli, že bežným veciam sa dnes dávajú moderne znejúce anglické názvy. Podstatou však stále zostáva utužiť pracovný kolektív a urobiť popri tom aj niečo prospešné pre iných. Vranovskí lesníci to počas prác na Lesníckom náučnom chodníku Zámutovskej kolejke splnili dokonale.

Vo východoslovenskej obci Zámutov rozprestierajúcej sa na východných svahoch Slanských vrchov to lesníckou históriou len tak dýcha. Okolité lesy s bohatými zásobami drevnej hmoty i veľké poľovné revíry boli odnepamäti majetkom významných šľachtických rodov. Drevo sa využívalo v baníctve, uhliarstve i pri výrobe potaše, ktoré boli pre túto oblasť charakteristické. Po prvej svetovej vojne v obci sídlila Štátna lesná správa Zámutov, ktorá bola súčasťou Československých štátnych lesov a majetkov. Jej budova je dnes vyhlásená za Významné lesnícke miesto.

V Zámutove už od roku 1905 premávala úzkorozchodná lesná železnica z Vranova nad Topľou, ktorou sa až do roku 1957 zväžalo drevo z lesov zámutovskeho regiónu. Práve po nej bol pomenovaný Lesnícky náučný chodník Zámutovskej kolejky. Trasa chodníka má celkovú dĺžku takmer 8 km, ale je možné absolvovať aj skrátené okruhy (3 alebo 4 km). Chodník začína na západnom konci obce pri budove súčasnej lesnej správy a má 15 zastávok s infopanelmi, ktoré sa venujú najmä lesohospodárskej minulosti regiónu a poznávaniu okolitých lesov vrátane ich jednotlivých zložiek. Okrem toho sú na trase slovenským a latinským názvom označené aj viaceré významné druhy drevín.

Od otvorenia náučného chodníka uplynulo už 8 rokov a Zámutovskej kolejke si postupne pýtala bežnú údržbu i rozsiahlejšie opravy. OZ Vranov tu preto pre zamestnancov ústredia závodu a miestnej lesnej správy zorganizoval počas leta zamestnaneckú bri-

gádu. Okrem utužovania kolektívu bol cieľ jasný: aby kolejka dostala nový šat. A treba povedať, že sa to vskutku podarilo. V rámci brigády zamestnanci na viacerých úsekoch vyrúbali kroviny a náletové dreviny zasahujúce do telesa chodníka. Odstránené boli aj dva spadnuté stromy na trase a orezali sa konáre, ktoré bránili v prechode chodníkom alebo vo výhľade z vyhliadkovej veže. Lesníci taktiež pokosili a upratali okolie na viacerých zastávkach chodníka.

Renováciu si vyžiadali aj jednotlivé drevené prvky Zámutovskej kolejky. Počas brigády lesníci opravili premostenie chodníka, rám mapy na vyhliadkovej veži a natreli nosné konštrukcie informačných panelov. Upravili a natreli tiež stĺpiky označujúce jednotlivé druhy drevín a pridali k nim aj 5 nových.

Obnovou si prešlo i turistické značenie. Lesníci opakovane označili časť trasy chodníka turistickými značkami, aby návštevníkom pomohli lepšie sa na trase zorientovať a bez problémov si vychutnať prechádzku tunajšími lesmi.

Všetkým zamestnancom OZ Vranov, ktorí sa brigády na Zámutovskej kolejke zúčastnili, veľmi pekne ďakujeme a veríme, že obnovená trasa chodníka bude dobre slúžiť všetkým návštevníkom.

Lucia Čekovská, Michal Dobranský

Spoločne za krásami Veľkej Javoriny na bicykli

Lesníci z LESOV SR a Lesov ČR rozšírili sieť cyklotrás Bielych Karpát

Najvyšší vrch pohoria Biele Karpaty označovaný ako Veľká Javorina je turisticky atraktívna a vyhľadávaná lokalita situovaná priamo na česko-slovenskom pohraničí. Svoje bohatstvo ukrýva nielen z pohľadu prírodného dedičstva, ale zároveň je súčasťou kultúrnych tradícií a udržiavania česko-moravsko-slovenskej vzájomnosti. Najvýznamnejšou a najväčšou udalosťou na česko-slovenskej hranici sú „Slávnosti bratstva Čechov a Slovákov“. Ich cezhraničné partnerstvo siaha až do r. 1845 a jeho súčasným plodom je rozšírená sieť cyklotrás Bielych Karpát

Cieľom spoločného cezhraničného projektu partnerov Lesy ČR, s. p. a LESY SR, š.p. s názvom „Spoločne za krásami Veľkej Javoriny na bicykli“ je usmernenie návštevníkov dotknutej cezhraničnej lokality Bielych Karpát na oboch stranách štátnej hranice. Medzi hlavné aktivity projektu patrilo sprístupnenie najvyššieho vrcholu pohoria Bielych Karpát (Veľkej Javoriny) rekonštrukciou javorinskej cesty a prostredníctvom vybudovanej cyklotrasy údolím Vrzávky pod Jelencom, ako prostriedkov pre objavovanie prírodného a kultúrneho dedičstva tejto významnej oblasti. „V súčasnej pandemickej situácii, ktorá

momentálne znemožňuje vykonanie plánovanej propagačnej aktivity slávnostného otvorenia cyklotrás, dokázali obaja partneri projektu úspešne realizovať vybudovanie cyklotrás vrátane cyklistickej infraštruktúry, ktorá už slúži návštevníkom tejto významnej cezhraničnej oblasti. Budovaná infraštruktúra zaisťuje cykloturistom bezpečný a pokojný pobyt, a v neposlednom rade nenaruší vzácne a významné biotopy a lokality v I. zóne CHKO, NPR Javorina a PR Veľká Javorina“, priblížil Peter Kováčik z Odboru projektov EÚ.

Hlavnou aktivitou projektu na českej strane bola stavba a rekonštrukcia Cyklotrasy na Veľkú Javorinu až po štátnu hranicu so Slovenskou republikou (2,50 km). „V rámci projektu Lesy ČR, s.p. zo svojich vlastných finančných prostriedkov taktiež investovali do stavby a rekonštrukcie úseku (2,95 km), ktorý predchádza

úseku projektovému. Na českej strane bola taktiež vybudovaná cyklistická infraštruktúra, ktorá bude dúfam slúžiť ako českým, tak aj slovenským cykloturistom“, uviedol Libor Strakoš, krajský riaditeľ Lesy ČR, s. p. v Zlíne, zatiaľ čo generálny riaditeľ štátneho podniku LESY Slovenskej republiky Matej Vigoda doplnil, že: „Podpora turistiky a cykloturistiky, ako prostriedku pre environmentálne vzdelávanie, spoznávanie lesov a práce lesníkov pri zabezpečovaní plnenia ich celospoločenských funkcií, je jednou z hlavných ciest priblíženia sa verejnosti, čoho dôkazom je aj realizácia tohto cezhraničného projektu. Na slovenskej strane

bola hlavnou aktivitou projektu prestavba existujúcej dočasnej zemnej cesty na cyklotrasu „Krivobučková“ v celkovej dĺžke 3,87 km, čím vzniklo predĺženie cyklotrás s okruhom pod Prírodnú rezerváciu Veľká Javorina“.

Celkové oprávnené výdavky projektu predstavujú sumu 1.129.920,86 eur, pričom rozpočet vedúceho partnera Lesy ČR, s.p. je vo výške 689.720,00 eur a rozpočet hlavného cezhraničného partnera LESY SR, š. p. vo výške 440.200,86 eur. Realizácia projektu je naplánovaná do konca apríla 2021, takže napriek súčasnej situácii stále veríme, že bude možné realizovať plánované propagačné aktivity projektu s cezhraničnou účasťou.

„Veď tam kde je vôľa, je aj cyklotrasa“.

Odbor projektov EÚ

Projekt je spolufinancovaný Európskou úniou z prostriedkov v Európskeho fondu regionálneho rozvoja.
„Obsah tejto správy nereprezentuje oficiálne stanovisko Európskej únie“.

Osud Malužinského Tajchu

Je neodmysliteľnou súčasťou lesoturistiky Liptova a súčasťou, mnohokrát cieľom nenáročnej štvorkilometrovej cyklotrasy prevažne s asfaltovým povrchom. Kochajúc sa peknou scenériou Malužinskej doliny po odbočke na chatu Tajch, popri lokalite Krivá a minerálnom prameni Malužinská kyslá voda sa dostanete k cieľu cyklotrasy k Malužinskému Tajchu. Jeho havarijný stav však spôsobil, že musel byť v októbri vypustený. Štátny podnik LESY SR bude v najbližšom období hľadať zdroje financií, aby mohol pristúpiť k jeho rekonštrukcii.

Malužinský Tajch je rybárskym revírom evidovaným pod číslom 3-2170-4-1, ktorého užívateľom sú LESY Slovenskej republiky š.p., Banská Bystrica a organizačnou zložkou užívateľa je OZ Liptovský Hrádok. Revír sa nachádza v závere Malužianskej doliny a je zaradený medzi lososové – pstruhové rybárske revíry. Vzhľadom na zlý technický stav bolo v tomto roku plánované jeho úplné vypustenie, čoho dôsledkom by bol však aj úhyn lipňa tymiánového, ktorému sa v ňom v posledných rokoch začalo veľmi dobre dariť. Ako užívateľ revíru sme sa s kolegami z LS Malužiná rozhodli zorganizovať záchranný odlov lipňa. Pri tejto akcii sa nám podarilo odloviť 165 ks lipňa tymiánového, ktorého biologická hodno-

ta je nenahraditeľná. Ide o lipňa, ktorý je adaptovaný na prírodné podmienky danej lokality a pochádza z prirodzeného neresu. Všetky lipne boli vypustené do rybárskeho revíru Tajchovka (revír v užívaní OZ Liptovský Hrádok, ktorý sa nachádza priamo po Malužinským Tajchom). Predpokladáme, že takto adaptovaný lipneň sa bude rozmnožovať aj v potoku a prispejeme tak k jeho zachovaniu a rozmnožovaniu aj v potoku Malužianky.

Súčasná populácia lososovitých rýb sú fragmentované na malé územia vďaka malým vodným elektrárnam, neustále atakované predátormi, ktoré sú celoplošne chránené. Početnosť pôvodných populácií lipňov a pstruhov v našich vodách neustá-

le klesá a preto je potrebné využiť každú možnosť na zlepšenie prírodných podmienok v zostávajúcich refúgiách. LESY Slovenskej republiky sú minoritným užívateľom rybárskych revírov no spravujú veľkú časť posledných nedotknutých zákutí našich horských bystrín v ktorých je ešte možné sledovať neopakovateľné divadlo prirodzeného neresu našich pôvodných druhov rýb. Citlivý prístup k manažmentu vodných nádrží a bystrín je príspevkom podniku LESY SR a jeho organizačných zložiek k zveľaďovaniu a zachovaniu neopakovateľných prírodných scenérií a pôvodných populácií fauny a flóry.

Ing. Miroslav Priechodský, PhD,
OZ Liptovský Hrádok

Nie je ruja ako ruja

Tak ako každý rok i v tomto roku sa blížila jelenia ruja. No to obdobie tesne pred rujou, bolo akési iné. Áno, bolo poznačené obavami z poplatkových hostí, možno z neistoty súvisiacej z pandémie COVID-u 19. Mnohí ste sa pýtali, ako s poľovníckymi hosťami, čo navyše treba urobiť, zabezpečiť, aby ste si ochránili najmä svoje zdravie a zdravie svojich najbližších. I poľovnícki hostia do poslednej chvíle vyčkávali, či cestovať za lovom jeleňa, alebo sa tejto vášne v tomto roku vzdať. Mnohí sa rozhodli necestovať a ochrániť si zdravie, prípadne predísť zbytočným obavám zo stretnutí viacerých osôb, napr. na chate. Samozrejme, i „storno“ poľovníckej akcie sme pochopili a akceptovali.

Aj napriek týmto oprávneným obavám si do revírov štátneho podniku našlo cestu mnoho poplatkových hostí. A možno sa to nebude ani zdať, ale napriek nepriaznivej celosvetovej situácie s pandemiou, lov jeleňov sa rozbehol a už dnes vieme povedať, že i úspešne dopadol. Hoc, na pár výnimiek, sme sa s lovom jeleňov rozbiehali pomalšie, ako sa hovorí na konci bič plieska! A plieska! Je potešujúce, že tento rok bol rokom najúspešnejším, čo sa týka počtu odlovených jeleňov počas ruje, ako i tržieb plynúcich z jeho lovu.

Pre poľovnícku sezónu 2020/21 bolo schválených k lovu, v režijných poľovních revíroch, celkovo 1.435 ks jeleňov (I. v. t. 535 ks, II. v. t. 451 ks, III. v. t. 216 ks a IV. v. t. 233 ks). Oproti predchádzajúcej poľovníckej sezóne je to viac o 150 ks jeleňov, nakoľko štátny podnik sa stal užívateľom ďalších poľovních revírov na základe majority v správe z celkovej výmery poľovních revírov a celkový počet je tak 135 poľovních revírov. Celkovo sa počas

Tab. č. 1 Porovnanie ulovených jeleňov v ks podľa rokov, počas jelenej ruje poplatkovými poľovníkmi v revíroch štátneho podniku

Poľovná sezóna	Plnenie lovu k	Ulovené jelene v ks
2012/13	10.10.2012	229
2013/14	18.10.2013	266
2014/15	18.10.2014	308
2015/16	18.10.2015	288
2016/17	18.10.2016	333
2017/18	18.10.2017	328
2018/19	18.10.2018	362
2019/20	18.10.2019	491
2020/21	18.10.2020	522

Tab. č. 2 Najúspešnejšie OZ v love jeleňov počas jelenej ruje 2020 (v režijných poľovních revíroch, bez revírov s odpredaným odstrelom)

OZ	Plnenie v ks
Topoľčianky	41
L. Hrádok	35
Kriváň	28
Rožňava	25
Sobrance	24
Prešov	22

Tab. č. 3 Najúspešnejšie OZ v plnení plánu lovu jeleňov zo schváleného PCHaL v % za obdobie do 18.10.2020

OZ	Plnenie v %
Levice	51,45
Topoľčianky	50,62
Sobrance	48,44
Revúca	46,86
Prievidza	44,58

ruje podarilo poplatkovým poľovníkom uloviť 522 ks jeleňov. Z tohto počtu pripadlo na jelene I. v. t. 82 ks, II. v. t. 193 ks, III. v. t. 135 ks a IV. v. t. 112 ks. Čo sa týka medailového vyhodnotenia predbežných bodových hodnôt, tu sme počas jelenej ruje ulovili 111 jeleňov bronzových, 24 jeleňov strieborných a tri jelene, ktoré dosiahli hodnoty pre udelenie zlatej medaily. Oproti predchádzajúcej sezóne sme odlovili o 23 medailových jeleňov viac, ako tomu bolo počas vlaňajšej ruje.

Na základe predbežných bodových hodnôt sa najsilnejšie jelene z voľných poľovných revírov ulovili pri OZ Slovenská Ľupča s bodovou hodnotou 213,00 b. CIC, pri OZ Prešov s bodovou hodnotou 210,06 b. CIC a OZ Žarnovica s bodovou hodnotou 208,37 b. CIC. Zo zverníc to boli jelene z OZ Kriváň s 226,00 b. CIC, OZ Rožňava s 208,41 b. CIC a OZ Topoľčianky s 201,08 b. CIC.

Ako najúspešnejší OZ z pohľadu poplatkového lovu jeleňov v režijných poľovných revíroch (bez poľovných revírov

s odpredaným odstreľom) je pre rok 2020 OZ TOPOĽČIANKY, kde sa podarilo poplatkovo odloviť 41 jeleňov a po roku opäť prepisujú maximálnu početnosť ulovených jeleňov poplatkovými poľovníkmi počas jelenej ruje.

Z pohľadu ulovených jeleňov poplatkovými hosťami v režijných poľovných revíroch zo schváleného plánu lovu jeleňov podľa jednotlivých OZ, boli najúspešnejší OZ Levice s plnením 51,45 %, OZ Topoľčianky s 50,62 % a OZ Sobrance s plnením 48,44 %.

Z ekonomického hľadiska v priebehu jelenej ruje plynuli z poľovníckych akcií na jelene z režijných poľovných revírov, bez revírov s predaným odstreľom tržby v celkovej hodnote viac ako 437.000 € bez DPH, čo je nárast o viac ako 32.000 € oproti predchádzajúcej sezóne. Najvyššie tržby z lovu jeleňov dosahujú za posledné roky kolegovia pri OZ Liptovský Hrádok, kde počas tejto jelenej ruje utržili viac ako 70.000 € bez DPH z poľovníckych akcií na jelene.

I keď posledné obdobie žijeme v „hektickej dobe“ ovplyvňovanej pandemiou COVID-u 19, neostáva nič iné, len kolegom, najmä poľovníckym sprievodcom, organizátorom poľovníckych akcií poďakovať za vynaložené úsilie pri plnení plánov lovu, výdrži pri sprevádzaní hostí, kde je vždy nemalé riziko nakazenia sa.

Rovnako sa chceme poďakovať i vedeniu štátneho podniku, ktoré pružne reaguje na vydané opatrenia príslušnými úradmi v súvislosti s pandemiou COVID-u 19, aby v prvom rade ochránil svojich zamestnancov pred prípadným nakazením sa i za cenu možno nižších tržieb z poplatkového lovu.

Ostáva veriť, že do budúcej poľovníckej sezóny vstúpime bez hrozby pandémie a možno to, čo sme nedokázali urobiť dnes i napriek snahe mnohých z vás, zúčíme práve v tej nasledujúcej poľovníckej sezóne...

Lovu zdar!

Ing. Patrik Michál
(foto: zamestnanci LSR)

V ústrety tradíciám

Získava sa z rozdrvenej kôry stromov, prípadne z iných častí rastlín a následne sa využíva na činenie koží. Takéto postupy využívali už v staroveku. Na našom území sa našli takto opracované kože z obdobia Veľkej Moravy. Dnes sa však spomínané postupy používajú len výnimočne a trieslo sa pomaly vytráca z našich životov.

Triesloviny sú taníny a z chemického hľadiska hovoríme o sekundárnych metabolitoch rastlín, ktoré sa vyskytujú hlavne v kôre. Sú využívané nielen na činenie koží, ale tiež v potravinárstve a v prírodnej medicíne na liečbu hnačky, ochorenia tráviaceho traktu, k zástave krvácania alebo ako diuretiká. Majú antioxidantný, protizápalový, antiseptický a antibakteriálny účinok.

Trieslo sa pripravovalo najčastejšie z kôry listnatých stromov (dub, buk, brest, javor, pagaštan konský, jelša, breza a vrbá) a z ihličnatých stromov (smrek, jedľa, borovica a smrekovec). Hoci má dubová kôra 6-16% obsah triesla a kôra zo smreka a jedle 7-16%, čo je omnoho menej ako obsahujú južné stromy, no jeho kvalita je v našich zemepisných šírkach výrazne vyššia. I napriek tomu výroba 19. storočia upadala.

Najčastejšie sa tanínová kôra získavala z 15-20-ročných stromov pestovaných v nízkych lesoch. Kôru bolo potrebné najskôr olúpať. Vyberali sa na to stojace, ale tiež spilené stromy, ktoré bolo potrebné odvetviť a následne kôru narezat' na pásy až po samotné drevo. Na starších stromoch určených na výrub sa kôra lúpala už na jar.

Zberači ju nechali visieť na stromoch až do ťažby, ktorá bola naplánovaná na jeseň, alebo zimné mesiace. Nástrojom zberačov bola lupáčka, ktorá sa v žiadnom prípade nepodobala dnešným moderným strojom. Pôvodne mala tvar akejsi plochej lyžice a v prípade, že sa kôra oddeľovala ťažšie, používala sa sekera.

Zlúpanú kôru bolo potrebné následne vysušiť. V lesoch ju poukladali do tvarov pripomínajúcich snopy slamy, alebo ju sušili na kozách, či v zakrytých búdkach ako ľan a dosušala sa pri peci.

Váha kôry sa sušením výrazne znížila u starších stromov o 30%, u mladších až

o 50%. Po vysušení bolo kôru potrebné rozdrviť, na čo sa využívali mlyny. Najskôr sa kôra rozdrvila na menšie fragmenty cepmi a potom nasledovalo ďalšie drvenie a preosievanie, až sa dosiahla drvina zodpovedajúcej kvality. Až potom boli triesla hotové.

Triesloviny zrážajú proteíny, čo sa využívalo najmä v garbiarstve. Do sudu, prípadne kade s roztokom triesla a vody sa ponorila koža zbavená srsti. Na odstránenie srsti sa používalo najmä vápno. Najprv z kože odstránili zvyšky mäsa a šliach. Doba činenia závisela na druhu a hrúbke kože. Mohla trvať od niekoľkých mesiacov až po tri roky. Podľa druhu použitého triesla získali kože rozličnú farbu (žltú, hnedú, červenohnedú a pod.). Aby kože dostali mäkkosť a lesk, natierali ich lojom, masťou alebo leštili voskom. Rovnaký postup sa zachoval do 2. polovice 19. storočia. Následne za využitia chemických prípravkov sa táto doba výrazne skrátila. Pomaly trieslo v garbiarstve nahrádzali nové postupy. Od konca 19. storočia sa začali používať soli chrómu a ďalšie chemické látky.

Koža spracovaná ekologicky využitím triesla sa nazýva hladnica, ktorá dokáže uchovať značku či logo z raznice a je oveľa príjemnejšia na dotyk. Zachováva si tvar napríklad po natiahnutí na obuvnícke kopyto, dá sa tvarovať za mokra bez použitia vysokého tepla a dá sa na ňu aj maľovať.

Kraj drevených krížov

Každý, kto mal na Podpoľaní zdravé ruky, sa živil manuálnou prácou, či už na poliach, pastvinách alebo v lese. Neodmysliteľnou každodennou výbavou bežného človeka bol nôž, ktorý sa okrem práce a jedla používal napr. na krátenie času vyrezávaním. Možno aj preto viaceré rezbárske práce preslávili tento región. Tie, ktoré návštevníkov i pocestných vítajú z diaľky sa v rôznych prevedeniach týčia priamo k nebesám.

Od 19. storočia by sme tento kraj mohli nazývať ako kraj drevených krížov. Niektoré sú jednoduché a vyzdvihujúce prirodzenú farbu a štruktúru dreva, no na väčšine sa nachádzajú rezby typické pre tento kraj spájajúce geometrické tvary a rastlinné ornamenty. Dnes sú preslávené hlavne svojou farebnosťou, ktorá však do 20. storočia nebola tak typická. Až v 20. storočí sa objavujú a začínajú prevládať farebne zdobené kríže. Možno práve táto fareb-

rezbár na svoj vlastný, k lokalite viazaný štýl a tieto kríže sú vyrábané výlučne ručne najčastejšie z dubového dreva. Tradícia výroby sa traduje v regiónoch z generácie na generáciu. Aj drevené kríže boli akýmiś znakmi príslušnosti jednotlivých častí krajiny, k obciam, prípadne len na označenie významných bodov v rámci krajiny. Drevené kríže sa tiež umiestňovali na pietne miesta.

Možno ste nevedeli, ale detvianske vyrezávané kríže sa už v roku 1934 stali inšpiráciou a hlavnou predlohou pre akademického maliara Otakara Štáfla pri tvorbe konceptu symbolického cintorína obetiam hôr na Popradskom plese. Ten je v správe SL TANAPu a každoročne sa na ňom koná spomienkové stretnutie.

Mnohé kríže práve z tvorby podpoľanských rezbárov sa dostali ako dary do iných regiónov a dokonca aj za hranice Slovenska.

-as-

nosť zvýšila záujem zo strany verejnosti o tieto súčasti prírody. Bol to tiež podnet a „Drevené vyrezávané kríže na Podpoľaní boli v roku 2017 zaradené do Reprezentačívneho zoznamu *nehmotného kultúrneho dedičstva Slovenska*. Na nominácii prvku participovali zástupcovia miest Detvy a Hriňovej a obcí Podpoľania, súčasní výrobcovia krížov, Podpoľianske múzeum v Detve a miestni aktivisti ochrany. Návrh podporila aj Národopisná spoločnosť Slovenska. Všetci zúčastnení týmto spôsobom zároveň prejavili spoločný záujem o ďalšie uchovávanie tohto prvku ako významnej súčasti kultúrneho dedičstva regiónu.“

Dnes sa ich na Podpoľaní nachádza približne 150 a najviac v okolí Detvy a Hriňovej. Tradičná v tomto regióne však nie je len výroba, ale tiež obnova týchto unikátov. Každý

Rumunsko, krajina podobná Slovensku

Keď cestujeme do Rumunska, vždy sa zaujímame aj o vodstvo krajiny. Nie všade je vody dostatok, ale špeciálne naša posledná, tretia výprava za poznaním tejto veľmi peknej krajiny bola bohatá na pekné potoky, rieky a jazerá. Po ceste smerom k pohoriu Fagaras, ktoré je súčasťou rumunských Karpát sme videli sústavu piatich vodných nádrží, pri ktorej to žilo množstvom rybníkov.

Jazda po Transfagarasskej magistrále do výšky vyše 2000 m n. m., ktorú nariadil vybudovať kvôli rýchlemu prechodu armády rumunský diktátor spomínaný v Lesníku č. 9 je výzvou pre vodiča a zážitkom zároveň. Hore okrem malého turistického centra a tunela na druhú stranu pohoria leží jazero Balea v nadmorskej výške 2034 m n. m. Jazero je ľadovcového pôvodu meria 4,65 ha a je hl-

Dunaj v úžine Železné vráta

Vysokohorské jazero Balea s magistrálou Transfagarasan

Cesta k jazero upchatá autami

Vidraru tiež trápí nedostatok vody

Hydrocentrála Železné vráta I.

boké 11 m. Dostanete sa k nemu „pohodne“ autom. Žije v ňom pstruh potočný, videli sme niekoľko exemplárov vo veľkosti 25–30 cm a plôdik v pobrežných častiach jazera. Turisti okolo jazera bežne stanujú a nikto ich nestraší zákazom stanovania a pokutou. Zjazd dole na druhú stranu pohoria je o kvalite brzd vozidla. Na tejto strane pohoria sme mali možnosť po klukatej ceste kopírovať jazero Vidraru, vlastne klasickú vodnú nádrž vybudovanú na rieke Arges. Nádrž bola vybudovaná v roku 1965, má rozlohu 893 ha, čo nie je ani na slovenské pomery žiadna veľká rozloha, ale jej oblúkovitá hrádza je dlhá 305 m a vysoká 166 m a v čase dostavby bola vraj piatou najväčšou v Európe a deviatou na svete. Nádrž dokáže zadržať v objeme 465 miliónov metrov kubických. Cez hrádzu prechádza bežná cesta pre motorové vozidlá. Aj keď je dotovaná vodou z pohoria Fagaras, kde je predpoklad častejších zrážok, aj jej chýbalo do štandardnej prevádzkovej hladiny niekoľko metrov. Pozadím pripomínala Liptovskú Maru a spôsobom využitia elektrickej energie Palcmanšú Mašu. Pod nádržou nám plány na návštevu hradu zhatili oznamy, že nám hrozí stret s kráľom rumunských lesov s medveďom hnedým, preto sme radšej pokračovali na juh k Dunaju.

Tešili sme sa na tak v strednej Európe zatracované Železné vráta na rieke Dunaj. Vlastne je to úžina rieky. Pod mestom Orsova pretína Dunaj veľká hydrocentrála, Železné

vráta I. a poniže bola vybudovaná druhá hydrocentrála Železné vráta II. K hydrocentrále sa nedalo dostať, všade sme boli nevítaní hostia. Plavba loďou hore prúdom bola veľkým zážitkom práve kvôli úžine rieky s vysokými skalami prudko sa zvažujúcimi do rieky, ktorá sa náhle rozlieva pri obci Svinita do obrovskej šírky a miestami vytvára menšie či väčšie zátoky, ako napríklad pri dôležitom riečnom prístave Orsova. Na srbskej strane bolo mŕtvo, ale na rumunskej strane čulo fungoval cestovný ruch, ba dokonca o úlovok priamo v rieke sa pokúšal jeden rumunský rybár.

Vybudovaním týchto obrovských vodných elektrární žiaľ skončili migrácie jeseterovitých rýb a najmä známej vyzy veľkej z Čierneho mora k Bratislave a vyššie.

Cestou do národného parku sme sa zastavili pri vodopáde Bigar a v národnom parku Cheile Nerei-Beusnita v župe Caras-Severin v blízkosti Dunaja a srbských hraníc sme urobili 6,5 km dlhú túru parkom k malému modrému a číremu pokladu, k jazierku s priehľadnou vodou. Na riečke Nera, ale aj v jazierku sme nachádzali na rumunské pomery množstvo pstruhov potočných i keď poniže pod kempingom sa nachádza vysoká a sedimentmi zanesená prehrádzka, ktorá vzdúva vodu pre nevzhľadnú malú vodnú elektrárňu ležiacu priamo v národnom parku, ktorá bráni rybám v migráciách.

Rumuni nie sú veľkí turisti, preto využívali v hojnej miere možnosť dostať sa po hrboľatej ceste približne 1,5 km od jazierka autami, aby zbytok cesty absolvovali navela peši. Boli to väčšinou mladí ľudia. Pri autokempingu s reštauráciou, kde ponúkali aj pečené pstruhy sa nachádzalo veľké pstruhárstvo s desiatkami rybníčkov, z ktorých boli plné len štyri.

Rumunsko len čaká turistický boom a na jednej strane je dobre, že turistom vo svojich prírodných klenotoch umožňujú značnú voľnosť, ale sprísnená ochrana pred náporom poznania chtivých turistov má v blízkej budúcnosti svoje opodstatnenie.

Naše Slovensko je krásne, ale na škodu nás mnohí Rumunsko obchádzame. Ani v rozbehnutej turistickej sezóne sme sa veľmi nestretávali s vozidlami so slovenskými evidenčnými číslami, ale Maďarov, Poliakov, Talianov, Čechov a Nemcov tu bolo neúmerne viac.

Ing. Stanislav Géci (foto: autor)

Krajina bielych lesov

Hoci sa u nás traduje, že koza, žena a breza do lesa nepatria, práve breza je dominantou lesov tejto krajiny. Bielorusko patrí do mierneho podnebného pásma na rozhraní kontinentálnych a oceánskych zón. Oceánske prúdenie je spôsobené blízkym Baltským morom a Atlantickým oceánom. Krajina má teplé letá a chladné zimy s relatívne malým počtom zrážok (546-693 mm). Priemerná letná teplota neprekračuje 17,5 °C (júl) a zimná – 7 °C (január).

Reliéf krajiny je málo členitý, prevažuje relatívne rovinný terén, pretože krajina je súčasťou Východoeurópskej nížiny. Najvyšším bodom je Džiaržynskaja hora (*Гора Дзяржынская*) vysoká 345 m n. m.. Typickým krajnotvorným prvkom sú početné jazerá (okolo 11.000), ktorých plocha zväčša nepresahuje 0,5 km².

Bielorusko sa rozprestiera na rozlohe 20.29 mil. ha, z ktorých lesy zaberajú 8.26 mil. ha (39.8%). Z hľadiska pôvodnosti tvoria pralesy 4,6%, kým lesy s pôvodným drevinovým zložením zaberajú 73,2%. Všetky lesy sú vo verejnom, prípadne štátnom vlastníctve. Z celkovej rozlohy je chránených 1.94 mil. ha lesa, čo tvorí 15.9%.

Ťažba dreva je závislá od režimu riadenia a ochrany zohľadňujúcich kategórie lesov. V roku 2018 Bielorusko vyviezlo produkty z dreva v hodnote 1,94 miliárd USD, z čoho 55% bolo exportovaných do EÚ najmä v podobe reziva a drevotriesok. Štát má výlučné právo na vývoz určených sortimentov a drevárske výrobky. Väčšina predaja dreva je založená na online obchode (dražbách). Obchod s drevom spravuje Oddelenie otvorenej akciovej spoločnosti „Bieloruská univerzálna komoditná burza“, v ktorej Bieloruská vláda má kontrolný podiel.

Vývoz buničiny, dyhy a rezaných kmeňov bol zakázaný 1.1.2016 prezidentom Bieloruska, ktorý ho nahradil systémom vývozných licencií. Ťažba duba zimného (*Quercus petraea*), jedle bielej (*Abies alba*), a drevín ako *Betula humilis*, *Betula nana*, *Salix myrtilloides*, *Salix lapponum*, *Rhododendron luteum*, *Genista germanica* a *Cotoneaster melanocarpus* je zakázaný, s výnimkou sanitárnej ťažby.

Bieloruská univerzálna komoditná burza uvádza, že 14,8 milióna m³ (v hodnote 410 miliónov eur) dreva sa predalo na burzových aukciách v roku 2016. Väčšina predaja dreva pre domáci trh a na vývoz sa zakladá na online obchodovaní (dražení), čo je riadené

odborom obchodu s drevom otvorenej akciovej spoločnosti (OJSC), „Belarusian Universal Commodity Výmena“ 25,49. Drevo môžu nakupovať iba organizácie zaregistrované v databáze OJSC, ktoré musia dodržiavať úradné postupy.

Trvalo udržateľné obhospodarovanie lesných zdrojov sa považuje za ústredné pri rozvoji bieloruských lesov a zlepšenie kvality a konkurencieschopnosti lesných produktov na vonkajšom trhu. Certifikácia lesov je jednou z činností Ministerstva lesného hospodárstva, ktoré prispievajú k zabezpečeniu produktivity a udržateľnosti porastov. Veľká väčšina bieloruských lesov bola v roku 2017

certifikovaná podľa PEFC alebo FSC, pričom väčšina z týchto lesov bola certifikovaná v oboch schémach.

V roku 2010 v rámci lesného hospodárstva bolo registrovaných približne 5.000 spoločností a podnikov, ktoré zamestnávajú viac ako 146.000 ľudí.

Bielorusko je krajinou jazier a Naroč je tým najväčším a svojím tvarom srdca aj najkrajším, čím si vyslúžilo štatút národného parku. Taktiež Braslavské jazerá (Braslav Lakes National park) nachádzajúce sa na severe a severozápade krajiny, neďaleko hraníc s Litvou a Lotyšskom. Tridsať veľkých a malých jazier je tu vmiešaných do lesov. Tretím zo štvorice NP je Pripiatsky národný park severozápadne od Minského regiónu. Okrem 11 biologických, piatich krajinných rezervácií, 17 botanických a 71 geologických prírodných úkazov, celé Pripiatské plesie je bohaté na kontrasty. Tento národný park je jediným miestom na svete, kde sú zachované pôvodné dubové lesy v zaplavenej oblasti rieky Pripiat'. Zaberá 83 hektárov a má 30 jazier. Posledným zo štvorice NP je Belovežský prales, ktorý patrí medzi najstaršie porasty s odhadovaným vekom 500 rokov a drevinovým zložením 26 druhov stromov a 900 druhmi rastlín. Je to prirodzené stanovište zubra hrivnatého a potomkov tapana – divého koňa.

-as-

Výročie narodenia známych lesníkov

Ing. Theodor Pittel – 130 rokov

Známy lesnícky pedagóg sa narodil 1.2.1890 v Nepomuku. Absolvoval Vyššie reálne gymnázium, následne Vysokú školu pôdohospodársku, Lesnícky odbor vo Viedni.

Začínal ako adjunkt Lesného úradu v Zálesí u Čáslavi (1912–1914). Jeho profesionálnu dráhu mu prerušila I. svetová vojna, ktorej sa zúčastnil v trvaní päť rokov, ale sa mu podarilo šťastne sa vrátiť do civilu. V lesníckej praxi pokračoval ako profesor na Horárskej škole v Liptovskom Hrádku (1919–1920). Onedlho bol preložený na Štátnu vyššiu lesnícku školu do Banskej Štiavnice, kde pôsobil bezmála dve desaťročia (16.2.1920 – 6.2.1939). Tu treba povedať, že zo školy neodšiel z vlastnej vôle, ale na základe núteného odchodu Čechov zo Slovenska. V Banskej Štiavnici sa

stal známym, nielen ako výborným pedagógom, ale predovšetkým ako organizátorom a vedúci veľkého hudobného telesa, pozostávajúceho zo študentov lesníckej školy, ktoré koncertovalo každú sobotu na Trojičnom námestí, resp. pri každej spoločenskej príležitosti. Jeho vynútený odchod bol pre školu, ale najmä pre Banskú Štiavnicu nenahraditeľnou kultúrnou stratou.

Z Banskej Štiavnice odišiel vyučovať lesníctvo na lesnícku školu do Hraníc na Morave, kde pôsobil takmer celú svetovú vojnu.

Zomrel vo funkcii riaditeľa Štátnej vyššej lesníckej školy v Hraniciach na Morave, kde pôsobil od núteného odchodu zo Slovenska 6.2.1939 až do svojej predčasnej smrti 6.8.1945.

Ing. Ján Krutý – 100 rokov

Lesník a ochranár prírody, rodák z Jablonice na Záhorí, kde sa narodil 25.10.1920 a absolvoval základné vzdelanie.

Prípravný kurz pre vysoké školy vykonal v roku 1950. Vzápätí absolvoval Vysokú školu lesnícku a drevársku vo Zvolene, ktorá práve presídlila z Košíc.

Nástupné roky eléva v období 1955–1959 pracoval v Štátnych lesoch, Lesný závod Smolenice, pokračoval v období rokov 1959–1961 na Lesníckej a drevárskej inšpekcii v Prahe. Z Prahy sa vrátil a pokračoval na Slovenskom ústave pamiatkovej starostlivosti a ochrany prírody v Bratislave, kde pôsobil v období 1961–1977. Na tomto ústave sa stal vedúcim odborom starostlivosti o chránené územia, ktoré projektovali veľkoplošné chránené územia na Slovensku.

Bol spoluautorom projektu Chránenej krajiny Slovenský raj, spolupracoval na projekte CHKO Malá Fatra a bol autorom projektu CHKO Malé Karpaty.

V roku 1977 sa stal aj prvým riaditeľom prvej správy CHKO Malé Karpaty v Modre. Riaditeľom správy bol do roku 1980. Ako prvý riaditeľ tejto správy sa zaslúžil o jej materiálne i personálne vybudovanie.

V tomto období bol aj členom Poradného zboru Bratislavského lesného parku pri hlavnom meste Bratislava. Žil v Bratislave, kde aj zomrel.

Ing. Viliam Stockmann, CSc.

Ing. Anton Butaš odišiel do večnosti

Smutnú správu sa tento týždeň dozvedeli lesníci a poľovníci na Slovensku. Dňa 2.11.2020 odišiel od nás náš kolega Ing. Anton Butaš.

Narodil sa 21.4.1950 v lesníckej rodine v Kamenici na Hornádom. Po absolvovaní základnej školy pokračoval v stredoškolskom štúdiu na JSŠ Štúrovo, kde úspešne maturoval. Jeho túžba pokračovala v štúdiu na lesníckej fakulte VŠLD vo Zvolene, kde získal titul lesného inžiniera.

V lesníckej praxi začal, pokračoval a skončil na lesnom závode v Palárikove vo funkcii referenta, vedúceho oddelenia a dvojnásobným menovaním v pôsobení riaditeľa lesného závodu. Bol vynikajúcim pracovníkom, riadiacim pracovníkom a uznávaným odborníkom. Výrazne sa prejavil ako riaditeľ

odštepňého závodu Palárikovo v LESOCH SR, š.p. Banská Bystrica od roku 2000.

Spolu s manželkou vychovali dvoch synov a dve vnučky. Výrazne sa zaslúžil o výstavbu novej budovy lesného závodu v Palárikove, rekonštrukcie komplexu Palárikovského kaštieľa, prevádzky poľných revírov, zvernice a obory pre poľnú zver.

Za zásluhy v lesníctve a poľovníctve mu boli udelené najvyššie ocenenia od celoslovenských organizácií.

V pracovných kolektívach bol považovaný za úprimného priateľa a človeka s vynikajúcimi ľudskými vlastnosťami.

Budeš nám veľmi chýbať a často budeme len v tom najlepšom na Teba spomínať.

Češ Tvojej pamiatke

Ing. Miroslav Holienčik

Ondrej Dubnička – *V spleti ciest a poblúdení* (1. cena)Mário Lupták – *Premeny lesa* (1. cena)Mário Lupták – *Zrkadlenie* (1. cena)

Zelený objektív po devätnásty raz

Zelený objektív, súťaž mladých fotografov na tému les, má v Lesníckom a drevárskom múzeu už tradíciu. Organizujeme ju so Združením zamestnávateľov lesného hospodárstva na Slovensku a Združením lesníčiek ako náš spoločný príspevok k posilneniu ekologického rozhľadu a kultúrneho povedomia mladej generácie v našej spoločnosti.

Súťaž má za sebou devätnásť ročníkov a zažili sme s ňou už všeličo – začiatočnicke problémy, ročníky s obrovskou aj mizivou účasťou súťažiacich, krízy rôzneho druhu. Ročník ako tento sme ale ešte nezažili. Dôvodom je pandémia covidu-19. V tradičnom marcovom termíne, kedy obvyčajne zasadá hodnotiacia komisia a v apríli, kedy zvykneme otvárať rovnomenú výstavu slávnostnou vernisážou s vyhlásením výsledkov súťaže a odovzdaním cien, sa život na Slovensku zastavil. A zastavil sa aj *Zelený objektív*, komisia nezasadla a neorganizovali sme ani výstavu.

V náhradnom októbrovom termíne je to veľmi podobné, nie však rovnaké. Predovšetkým sme ešte v septembri stihli zorganizovať zasadnutie hodnotiacej komisie a tým pádom vyhodnotiť súťaž. Ďalším rozdielom je skutočnosť, že obmedzenia súvisiace s druhou vlnou pandémie nás spočiatku nenútili zatvoriť múzeum úplne. Tak sme mohli pripraviť výstavu s nádejou, že za dodržania všetkých nariadených protiepidemických opatrení môže byť sprístupnená bez vernisáže iba pre individuálnu prehliadku. Neistá situácia sa však rýchlo mení a vyústila v stav,

kedy je Lesnícke a drevárske múzeum zatvorené pre návštevníkov. Výstava je nateraz neprístupná, po prípadnom zmiernení protiepidemických opatrení by však opäť mohla byť prístupná verejnosti. Výsledky súťaže sme každopádne zverejnili korešpondenčne a prostredníctvom médií.

Čo sa týka samotnej súťaže, neprekvapila kvalita súťažných fotografií, ktorá sa už niekoľko rokov drží na približne rovnakej úrovni. Prekvapením však bola účasť, ktorá bola v tomto ročníku nižšia. Súťaže sa v roku 2019 zúčastnilo 90 súťažiacich s 215 fotografiami – 39 žiakov základných škôl prihlásilo 84 fotografií a 51 študentov stredných škôl 131 fotografií. Hodnotiacia komisia pracujúca v zložení Ing. Jozef Fašanga, Prof. Ing. Vladimír Čaboun, CSc. a Mgr. Peter Gogola ocenila deväť súťažiacich.

Prvú cenu v kategórii žiakov základných škôl si odniesol Mário Lupták za fotografie *Premeny lesa*, *Lesné monštrum* a *Zrkadlenie*, druhá skončila Ema Vysložilová s fotografiami *Až do neba I* a *II* a na treťom mieste sa umiestnil Filip Vacaru s fotografiami *Les zakrýva tajomstvá* a *Jemné svetlo*. Komisia udelila aj jedno uznanie, ktoré získal Ádám Török za fotografiu *Smútok prírody*.

V kategórii študentov stredných škôl si za fotografie *V spleti ciest a poblúdení* a *Mármivá jeseň* víťazstvo odniesol Ondrej Dubnička, druhý skončil Martin Prášek s fotografiami *Východ slnka v malej dedinke Snežnica pri zimnej prechádzke* a *Skorý zásah hasičov* a na tretí

stupienok sa postavil Patrik Bohunský s fotografiami *Čaro zimného lesa* a *Lesná cesta*. Aj v tejto kategórii komisia udelila uznanie, ušlo sa Jakubovi Polomskému za fotografie *Podvečerné prekvapenie*, *Pocestná kmotrička* a *Ručiaci kráľ*.

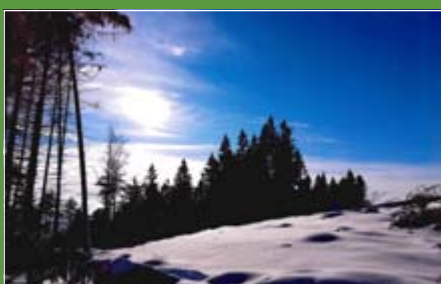
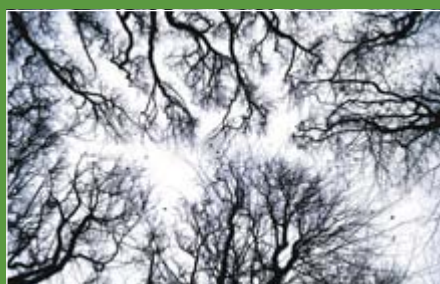
Cenu Združenia zamestnávateľov lesného hospodárstva na Slovensku, ktorá je udeľovaná bez rozdielu súťažných kategórií, získal Matúš Géci za fotografiu *V hlbokom spánku*.

Kladne možno hodnotiť zastúpenie všetkých foriem zobrazenia: od celku cez polocelok, detail až po makrofotografiu. Z pohľadu fotografických žánrov prevládla dokumentárna fotografia nad fotografiou emocionálnou, len ojedinelo je vyobrazený človek v lese. Z technického pohľadu má absolútny prím farebná digitálna fotografia.

Na záver chceme vyjadriť presvedčenie, že budúci ročník bude lepší ako ročník práve ukončený. Že prebehne normálnym spôsobom a v obvyklých termínoch a aj účasť súťažiacich bude hojnejšia. Pomôcť by v tomto smere malo aj zaradenie súťaže *Zelený objektív* Ministerstvom školstva Slovenskej republiky do kategórie „C“ zoznamu schválených a podporovaných súťaží.

Ďakujeme všetkým súťažiacim, spolupracovníkom aj podporovateľom za aktívnu účasť v ostatnom ročníku súťaže *Zelený objektív* a pozývame ich aj do ďalšieho, tentokrát jubilejného ročníka s poradovým číslom 20.

Ing. Marek Vanga
Lesnícke a drevárske múzeum

Martin Prášek – *Východ slnka v malej dedinke Snežnica pri zimnej prechádzke* (2. cena)Ema Vysložilová – *Až do neba I* (2. cena)Filip Vacaru – *Jemné svetlo* (3. cena)

Pred 100 rokmi Štátne lesy v Banskej Bystrici reorganizoval ich prvý menovaný riaditeľ v novej republike Ing. Josef Opletal

(2. časť)

Úvod – krátke resumé z predchádzajúceho čísla

Rozloha lesov náboženského fondu, ktoré Ing. Opletal v Bukovine spravoval bola 236 tisíc ha. Lesy tvorili pralesovité formácie s vysokou zásobou na jeden ha, ktorá predstavovala až 1600 m³/ha v neprístupných porastoch. Za 32 rokov tunajšieho pôsobenia úplne zmenil tvárnosť tamojších porastov a povzniesol ich na maximálny stupeň hospodárskeho sprístupnenia a využitia. Tvrdo presadzoval, aby sa drevná hmota spracovávala vo vlastnej réžii a nezádávala veľkopodnikateľom s dlhotrvajúcimi exploatačnými zmluvami. Pre spomenutý lesný majetok Opletal vypracoval a uskutočnil obšírny investičný program s výstavbou 230 km lesných železníc, 510 km tvrdých lesných ciest, 660 km zemných ciest a 3100 km poľovníckych chodníkov. Svojím racionálnym, úspešným lesným hospodárením zvýšil výnosy Gréckeho orientálneho fondu cca sedemnásobne zo 730.000 K (1888) na 5.310.000 K (1910). Pred pilou vo Frasine sa zachoval pamätník, pripomínajúci dokončenie investičných zámerov pod Opletalovým vedením v údolí Suha v rokoch 1895-1910. V roku 1913 vydal spis „Lesné dopravníctvo v služobnom obvode c.k. riaditeľstva majetkov Gréckeho orientálneho náboženského fondu v Černoviciach“. Vydaním tohto spisu sa Opletal stal uznávanou kapacitou v lesnom dopravníctve európskeho formátu. Opletalove dielo v Bukovine možno aj po 100 rokoch na základe zachovanej dokumentácie i existujúcich objektov hodnotiť ako mimoriadne rozsiahle, dokonale premyslené a dôsledne koncepcie realizované.

Obdobie vedenia Riaditeľstva štátnych lesov Banská Bystrica (23.7.1919-1.4.1921)

V marci 1919 prišiel Ing. Opletalovi dekrét o prijatí do služieb Československej republiky. Spomína: „Bol to jeden z najkrajších momentov môjho života, slzy radosti sa mi hrnuli z očí, keď som ho čítal. Tým sa ukončil môj dlhý 32.-ročný úsek života a práce na Bukovine.“

Súčasne dostal poďakovanie od vtedajšieho ministra pre Bukovinu Nistora. V rozsiahlom ďakovnom liste zo dňa 4.7.1919 sa okrem iného píše:

„Nebude zabudnuté, že pod Vaším vedením boli vybudované hlavné časti rozsiahlej a vzornej siete lesných železníc a lesných ciest na majetku náboženského fondu a zavedená príkladná prevádzka lesných železníc. Rovna-

Josef Opletal

ko Vaše najobľúbenejšie a najcennejšie vydané dielo Lesné dopravníctvo v obvode riaditeľstva majetku bukovinského Grécko – orientálneho náboženského fondu v Černoviciach..., ... podstatne ste prispeli k vážnosti ktorú správa majetku získala doma i v zahraničí. Týmto ostáva Vaša činnosť nerozlučne spojená s najvýznamnejšou a najpohutejšou dobou v dejinách majetku. Nech vás sprevádza naše najlepšie a najsrdečnejšie prianie do Vášho nového okruhu pôsobnosti...“

Po vzniku Československej republiky sa vracia aj s rodinou dobrodružnou cestou mimoriadnym vlakom spolu s nemeckými repatriantami, aj so svojim hnutelným majetkom v osobitnom vagóne do novej vlasti, okľukou cez Poľsko a Moravu do Banskej Bystrice.

Dňa 23.7.1919 je menovaný, ako prvý riaditeľ Štátnych lesov v Banskej Bystrici s hodnotou ministerského lesného radcu. Bolo to v dobe keď sa na štátne lesy na Slovensku a na Podkarpatskej Rusi chystala vrhnúť svorka obchodných hyen a bolo jeho prvou úlohou odraziť tento nápor.

Hneď v prvý deň svojho nástupu zvolal všetkých zamestnancov riaditeľstva a predniesol úvodnú reč, v ktorej povedal, že za predpokladu, že všetci pracovníci maďarskej a nemeckej národnosti, ktorí sú lojálni k novej republike a ovládajú úradný jazyk budú vítanými spolupracovníkmi. Na miesta

maďarských úradníkov, ktorí nepodpísali lojalitu k novému štátu boli dosadení Česi, pretože Slováci nemali kvalifikovaných lesníkov. Pripomenul, že veľkým problémom bude lesnícke názvoslovie v novom československom jazyku, pretože doteraz sa používalo maďarské, alebo nemecké.

V čase prevzatia majetku malo banskobystrické riaditeľstvo rozlohu 92.574 ha, z toho lesnej pôdy 81.044 ha a 11.530 ha poľnohospodárskej pôdy.

V centrále v Banskej Bystrici pracovalo 25 úradníkov, na okresoch 16 úradníkov, v pomocnej technickej, ochrannej prevádzke 125 osôb. Spolu 166 osôb.

Neobyčajnú pozornosť Ing. Opletal venuje pestovaniu lesov, ťažbe a ochrane lesa, opravuje cesty a budovy, rekonštruje píly na Horehroní. Na lesných železniciach zavedza prevádzku podľa bukovinského vzoru a dáva tiež podnet k riešeniu osadníckej otázky na Horehroní. Presadzoval hospodárenie štátnych lesov vo vlastnej réžii. V sídle lesnej správy v Michalovej bola zriadená veľká lúštiareň smrekového semena, ktorá zásoboval osivom nielen bystrické, ale aj iné riaditeľstvá štátnych lesov na Slovensku. V oblasti riaditeľstva boli 4 väčšie parné píly, z nich jedna v B. Bystrici, okrem nich viac menších vodných píl.

Ing. Opletal spomína, že stav prevádzkových budov bol dobrý, „riaditeľstvo bolo umiestnené v nádhernej, krátko pred vojnou postavenej priestornej budove – možno povedať – paláci. Bolo považované za reprezentatívne riaditeľstvo uhorskej štátnej lesnej správy. Ako riaditeľ tohto štátneho majetku ocitol som sa v lesníckom i pracovnom raji.“

Spomína, že soška Panny Márie, ktorá bola prenesená z prednej fasády asanovanej starej budovy riaditeľstva sa umiestnila vo výklenku priečelia novej budovy. (Po februári 1948 ju komunisti dali odstrániť a dodnes nie je jasná jej pôvodná podoba k rekonštrukcii).

Ing. Opletal tu mal služobný byt s deviatimi izbami, v ktorých hostil všetky vnútroštátne návštevy (ministrov) i zahraničné (menuje britského vyslanca Clerka, francúzskeho vyslanca, maršála Petaina, generálov Pellého, Mittelhausera, plukovníka Šnejdárka, huslistu Ondříčka a pod. V lete hrával na námestí pred budovou lesného riaditeľstva vojenský orchester.

Mal k dispozícii služobné auto Laurin – Klement, šesťvalec s otvorenou zaťahovacou strechou, podľa svojho zvyku z Bukoviny

chodieval každý deň s príslušným lesným personálom z jedného porastu do druhého, kontroloval škôlky, kultúry, ťažbové plochy, hájovne a iné prevádzkové budovy, vypočul lesný personál, robotníkov. Po jeho odchode mal lesný personál plné ruky práce so zabezpečením všetkého na čom sa dohodli i čo dostali nariadené. Už koncom roku 1919 nebolo v oblasti riaditeľstva miesta, ktoré neprešiel, nebolo lesného zamestnanca, ktorého by osobne nepoznal.

Zaviedol povinné dražby na predaj dreva, vypracoval všeobecné dražobné podmienky, ktoré boli rozmnožené tlačou a používané aj inými riaditeľstvami štátnych lesov na Slovensku. Výsledky dražieb boli prekvapujúce, docieľovalo sa v tej dobe najvyšších možných cien, dražby riadil poväčšine sám. Postupná nestrannosť ku všetkým kupcom, bez zvýhodňovania niektorých, vzbudzovala dôveru k dražbám. A tým aj k dobrým hospodárskym výsledkom podniku.

Špecialitou Slovenska a Podkarpatskej Rusi boli tzv. erárne osady. Bystrické riaditeľstvo ich malo 59. Ich pôvod siahal do 15. storočia, kedy sa povolávali pracovné sily pre erárne bane a hutí. V lesoch boli vyrúbané rúbaniská, kde sa osadníkom dalo zdarma drevo na postavenie domov s príslušnými pozemkami pre malé hospodárstva. Bola im povolená pastva dobytku v štátnych lesoch. Keď sa v 19. storočí osamostatnili lesy

od baníctva ostali tieto osady lesníctvu. Štát v týchto osadách postavil školy, kostoly, robotníci mali tzv. bratskú pokladnicu pre nemocenské poistenie, nárok na starobné poistenie a pod. Vývojom sa tieto osady stali bremenom pre štátne lesy, najmä po štátnom prevrate. Ing. Opletal preto dal ministerstvu návrh na úpravu osadníckych pomerov, resp. na ich zrušenie. Neskôr, keď sa už stal generálnym riaditeľom Štátnych lesov a statkov, bol spoluautorom zákona č.224/1925 Zb.zák.a n. „O úprave pomerov vzniknutých z usídlenia osadníkov na základe námezdného pomeru na nehnuteľnom štátnom majetku na Slovensku a Podkarpatskej Rusi“.

Na základe týchto legislatívnych úprav sa z týchto erárnych osád postupne stali samostatné politické obce.

V dobe príchodu Ing. Opletala do Banskej Bystrice bolo v údolí Čierneho Váhu v prevádzke asi 40 km lesných železníc.

Po stránke pestovnej bola podľa Ing. Opletala najzaujímavejšia Lesná správa Staré hory, pretože tu bolo radostné prechádzať tunajšími porastami, kde do každého voľného miesta sa tisli nálety jedle. Rovnako tu boli zvyškly nádherných smrekovcových porastov, vzniknutých zo starých Dekretových sietieb. Dekretu charakterizuje ako Slováka, ktorého uhorská štátna lesná správa považovala za svojho človeka, postavila mu z vďačnosti

na Starých Horách krásny pamätník a tiež nechala zhotoviť jeho bronzové poprsie v nadživotnej veľkosti, ktoré stálo v Opletalovej pracovni a ktoré malo byť umiestnené pred vchodom budovy lesného riaditeľstva. (V súčasnosti je v parčíku pod budovou).

Ing. Opletal spomína, že zahájil prípravu na zriadenie veľkej limbovej škôlky v hornej časti Sihly, z osiva získaného z časti tatranskej a čiastočne alpskej limby. V škôlke bolo za jeho neustálej pozornosti vypestovaných cez 1 milión pekných sadeníc, ktoré boli potom vysádzané nielen v oblasti bystrického, ale aj iných riaditeľstiev na Slovensku.

Dekret poprsie, pôvodne v Opletalovej pracovni.

Opletalove spomienky.

V oblasti riaditeľstva v Banskej Bystrici spomína niekoľko pralesných rezervácií, najmä v časti Badína, Starých hôr, Dobroč a i. Vyslovuje vďaka uhorským lesníkom, že zavčasu zriadili tieto rezervácie na vhodných lokalitách, čo by už v dobe jeho účinkovania nebolo možné.

Spomína lavíny ako smutný, ale súčasne veľkolepý prírodný jav v oblastiach lesných správ Staré hora a Štiavnička, kde sa z hôľnej oblasti zosúvali na príkrých hladkých svahoch snehové masy ničiace porasty a ohrozujúce ľudské obydľia. Cituje aj katastrofálnu lavínu z roku 1922, ktorá zničila časť erárnej osady Rybô pri Starých Horách, kde bolo mnoho domov i s ich obyvateľmi pochovaných.

So záujmom spomína čistý tisový porast v Harmanci, ktorý obhospodarovali Mestské lesy Banskej Bystrice a priznáva, že je to jediný čistý tisový porast, ktorý videl za svojho života, pritom chváli Mestské lesy za ich ochranu ako prírodnú pamiatku. V tejto súvislosti píše, že si zo Slovenska priviezol asi kubík limbového a tisového dreva, z ktorého výrezy mal ako pamiatku na slovenské účinkovanie v hale svojho domku v Brne.

Poeticky opisuje slovenské, menovite bystrické lesy a porovnáva ich duchovnú silu s nádhernými hudobnými dielami velikánov takto: Smetana chodieval po lesoch a hájoch na brehoch Vltavy a vznikla skladba „Z českých luhů a hájů“ a „Vltava“. Strauss počúval špliechanie vlín Dunaja, aby mohol skomponovať svoj rozkošný valčík „Na krásnom modrom Dunaji“. Wagner prežíval podobné scenerie, aby mohol stvoriť svoj „Súmrak bohov“.

Ešte počas bystrického pobytu bol Ing. Opletal zvolený za predsedu štátnej skúšky pre lesotechnickú štátnu službu Ministerstva zemědělství.

V ďalšom pokračovaní sa dozvieme o jeho ďalšom pôsobení vo funkcii generálneho riaditeľa Štátnych lesov a statkov v Prahe.

Ing. Viliam Stockmann, CS.

Zber šípok spoločne s LESMI SR

O projekte zber Šípok spoločne s LESMI SR už počul každý zamestnanec nášho podniku, mnohí si vyskúšali zvoz šípok, iní sušenie, prekladanie, dokonca i hrabličkovanie tohto červeného, vitamínmi nabitého „zlata“. Štvrtý ročník projektu Zber šípok spoločne s LESMI SR sme ukončili kvôli nepriaznivému počasiu o niečo skôr.

Kým v treťom ročníku sme sa snažili zber šípok rozšíriť na celé Slovensko, z logistických a operatívnych dôvodov sme sa vrátili na územie, ktoré je rodiskom tohto projektu. Počas predchádzajúcich týždňov sa so šípkami započuli kolegovia z OZ Semenoles, OZ Liptovský Hrádok, OZ Beňuš, OZ Čierny Balog a OZ Slovenská Ľupča, ktorým sa aj touto cestou chceme poďakovať za to, že aj v tak nepriaznivej pandemickej situácii nedovolili pretrhnúť štvorročnú šípkarskú niť.

Ako to tento rok prebiehalo?

Najskôr vznikol na generálnom riaditeľstve motivačný List pre riaditeľov škôl v pôsobnosti spomínaných piatich odštepných závodov. Ten obsahoval tiež informácie o zbere a jeho plánovanom ukončení, ktoré sme kvôli nepriaznivému museli trochu urýchliť a pomyselnou bodkou sa stal piatok 16.10.2020.

Za každý vyzbieraný kilogram šípkových plodov získala škola 0,50 €. Tri najlepšie triedy, ktoré sú už známe, si „vyzbierali“ výlety na miesta, ktoré voňajú nielen lesom, ale tiež lesníckou históriou. Práve tam zažijú neopakovateľné zážitky s lesníkmi, ktorí si už teraz

pre nich nachystali množstvo zaujímavých hier i súťaží.

Nezabúdame ani na najlepších zberačov v rámci jednotlivých škôl, ale tiež tých, ktorí v rámci prvého a druhého stupňa obsadili tie najvyššie priečky v rámci regiónu.

Tak ako dopadol Zber šípok spoločne s LESMI SR v roku 2020?

Do projektu sa zapojilo 23 materských a základných škôl v rámci 217 tried. Šípkový zber zúčastnilo takmer 1300 detí so svojimi rodičmi, súrodencami a starými rodičmi, niekedy aj s rodinnými známymi. Vďaka nim sa podarilo vyzbierať 3.782 kg šípok. Tie putovali priamo do OZ Semenoles a už teraz sa z nich pripravuje šípková dužina.

Na prvom mieste, čo sa tried týka, sa umiestnila 9A trieda ZŠ Liptovská Lužná, ktorej žiaci vyzbierali 151 kg šípok, čo bolo len o sedem kilogramov viac ako 2B trieda z Evanjelickej základnej školy biskupa Jura Janoška v Liptovskom Mikuláši. Garantom týchto dvoch škôl bol OZ Semenoles. Tretiu priečku si „vyzbierali“ žiaci tretej triedy zo ZŠ Beňuš pod patronátom OZ Beňuš.

Aby sme dodržali všetky zásady GDPR uvedieme, že v rámci prvého stupňa najúspešnejší zberatelia nazbierali 107,4 kg, 95 kg a 87 kg. V rámci druhého stupňa sa podarilo najúspešnejším nemenovaným žiakom vyzbierať 108 kg, 62 kg a 26 kg.

Všetci sa už teraz môžu tešiť na drobnosti, ale tiež zaujímavé ceny, ktoré sme pre nich nachystali a ktoré im budú odovzdané hneď ako nám to situáciu s pandemiou umožní.

Všetkým Vám patrí obrovské ďakujeme!

-as-

Lesnícke pochúťky – plody lesa

Pod značkou Lesnícke pochúťky nájdete okrem naozaj veľkého výberu diviny aj množstvo ďalších sortimentov. A keďže sa blíži zimné obdobie, nie je na škodu mať po ruke za hrst' vitamínov. Tie sa ukrývajú nielen v sušenej šípkovej dužine, ktorá je už dlhší čas súčasťou našich produktov, ale tiež v ďalších sušených plodoch. Práve v tomto období môžete v našich predajniach v Banskej Bystrici a v Topoľčiankach nájsť NOVINKU v podobe sušených čučoriedok a brusníc v 50 gramových baleniach po 4,5 eur a v 100 gramových baleniach po 7 eur.

Vôňu lesa si môžete do svojich domácností priniesť v podobe jedľovej silice. Ak navštívite naše prevádzky, iste neodchádzajte bez fľaše kvalitného lesníckeho vína.

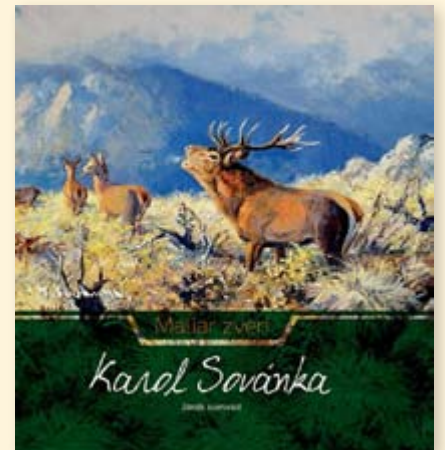
Ešte stále nevíete, čo darovať pod vianočný stromček? A čo tak darčekový kôš plný Lesníckych pochúťok...

LESU ZDARI!

Karol Sovánka – maliar zveri

Milí čitatelia, predstavujeme Vám 176-stranovú knihu, ktorej autor Ing. Zdeněk Auerswald upriamuje pozornosť milovníkov kníh s lesníckou a poľovníckou tematikou práve na umeleckú stránku poľovníctva. Knihu, ktorá uzrela svetlo sveta v roku 2019, venoval tvorbe Karola Sovánku – najvýznamnejšieho slovenského maliara obrazov, ktorých ústrednými motívmi je lesná zver vo svojom prirodzenom prostredí. Sovánka na svojich obrazoch zachytáva okamihy z ruje jelenej, srnčej alebo kamzičej zveri, môžete sa na nich kochať tokom tetovov či slúk. Obrazy sú stvárnením autorových osobných poľovníckych zážitkov a to im dodáva tú pravú poľovnícku príchuť.

Nová kniha *Karol Sovánka – maliar zveri* má rovnaký formát 285 × 285 mm a je vytlačená na kvalitnom matnom kriedovom papieri. Okrem biografickej časti obsahuje reprodukcie 144 Sovánkových obrazov a kresieb a tiež snímky desiatich plastík, ktoré vytvoril.

SOVÁNKA KAROL 1883-1961

Karol Sovánka sa narodil sa 7.3.1883 v obci Uhrovec v Trenčianskom kraji a zomrel 4.5.1961 v Östringene, v Nemecku. Od mala vynikal v kreslení. Učil sa v otcovej sklárskej dielni a potom dva roky v umeleckej rezbárskej škole v Uhrovci. Neskôr odišiel do Budapešti, kde päť rokov navštevoval Umeleckopriemyselnú školu. Počas štúdií v Budapešti sa zoznámil s kolegami z Vysokých Tatier a cez prázdniny chodievali na poľovačky do Karpát. Sovánka bol vášnivý lovec, vynikal v pozorovaní zveri, nielen jej anatómie, ale tiež správania. Neskôr študoval na výtvarnej akadémii v Bruseli (prof. van der Steppen) v roku 1908.

V roku 1945 emigroval do Nemecka. Bol významným slovenským maliarom a sochárom. Námetom jeho tvorby boli predovšetkým poľovnícke motívy. K. Sovánku zaraďujeme medzi maliarov-animalistov.

-as-

Vysoká škola prírody – letná škola

Takmer päť desiatok žiakov ZŠ v Trstenej, ktorí majú radi prírodu sa ešte počas letných prázdnin stalo účastníkmi tzv. Vysokej školy prírody. Za pomoci odborných lektorov, učiteľov, ale aj našich lesných pedagógov a lesníkov z OZ Námestovo sa snažili nadobúdať prírodovedné zručnosti zážitkovými a dobrodružnými aktivitami.

Žiaci absolvovali štyri tvorivé dielne, navštívili rozličné prírodné lokality, spo-

znávali rôzne biotopy, faunu a flóru Oravy. Naši kolegovia ich privítali počas dvoch dní pod Oravským hradom v areáli LS Oravský Podzámok, kde pre nich pripravili rôzne zážitkové aktivity lesnej pedagogiky a zároveň sa oboznámili aj s históriou lesníctva na Orave.

Druhý deň patrilo už výkladu priamo v teréne, kde na LNCH Oravská Lesná. Tu deti videli všetko, o čom prvý deň len s údivom počúvali. Konečne mali možnosť vidieť lesníka nielen ako „učiteľa, ktorý číta z knihy lesa“, ale sa oboznámili aj s jeho každodennou prácou v lese. Popri tom odhaľovali krásy a tajomstvá ukryté v lesnom ekosystéme oravskej prírody a dozvedeli sa najmä to, čo sa v lese môže a čo nie. Každý odrazu vedel, ako sa v nej (ale aj k nej) treba správať, a bez problémov riešili problémy s odpadmi i odpadkami po turistoch, a tak sa stali aj mladými ochranármi prírody.

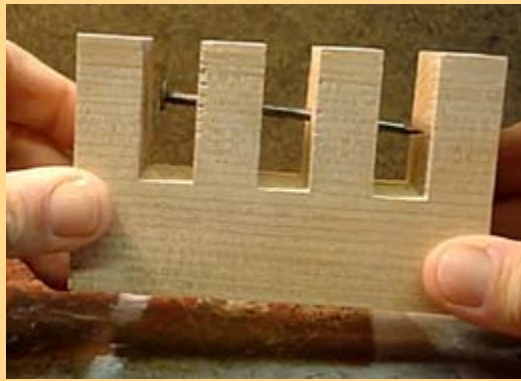
Ing. Radoslav Lorko, OZ Námestovo

Uveríte?

Každý už počul o čiernom dreve, ktoré nik nechce. Pochádza zo stromov, ktoré už rástli na miestach, kadiaľ prechádzal front. Nie je to z dôvodu, že sú spomínané lesy plne munície, ktorú denno-denne nachádzajú návštevníci. Drevo z týchto stromov počas svojho rastu pochovalo desiatky kilogramov olova, ktoré v žiadnom prípade nie je súčasťou ďalšej výroby.

To, či sa ich prítomnosť dá zistiť detektorom kovov, nevieme, ale to, že detektorom kovov si jeden zahraničný umelec vyberá tie správne kusy dreva, je fakt. Ako tvrdí, najlepšie je mať zdroj materiálu doma. A tak umiestňuje do rôznych častí stromov, či krov, kovové predmety, počká pár rokov a potom už necháva priestor svojej fantázii.

Zasmejme sa

Predchodca facebooku

Nájdí 10 rozdielov

RECEPTÁR

AntiCOVID bažant

Pečený bažant s jablčným muštom, jablkami a calvadosom

2 bažanty, trocha masť, 0,5l calvadosu

Omáčka

750 ml jablčný mušt

1 cibuľa, nakrájaná na plátky

1 mrkva, nakrájaná na plátky

3 kúsky zeleru, nakrájané na plátky

300 ml vývaru

3 jablká, olúpané, zbavené jadier a nakrájané na veľké kocky

25g masla

1 polievková lyžica zlatého cukru

1 PL citrónová šťava

veľký šplech calvadosu

Rúru predhrejte na 200°C a vložíme do nej pekáč s dobre okorenými bažantmi potrebnými masťou. Po 10 minútach znížime teplotu na 180°C a pečieme ďalších 15 minút a často podlievame. Vyberieme z rúry, scedíme

me a necháme vychladnúť. Potom oddelíme krídla a nohy, vyberieme prsia a toto stále výrazne ružové mäso umiestnime do zapiekacej misky. Rúru nechajte zapnutú. Zvyšné časti z bažanta nasekáme na menšie kúsky, dáme do hrnca a použijeme ako základ omáčky.

Pridáme jablkový mušt a zeleninu, v prípade potreby aj vodu, aby všetky suroviny boli ponorené. Dusíme asi hodinu. Potom scedíme a redukuje na hustejšiu šťavu približne 20 minút. Ešte raz precedíme cez husté sitko. Častou omáčky poriadne potrieme kusy bažanta a vložíme na 20 minút do rúry.

Omáčku necháme vrieť a lyžicou pozbierame masť nachádzajúcu sa na jej povrchu. Zatiaľ na malej panvici rozpustíme maslo, vmiešame jablká, posypeme ich cukrom a citrónovou šťavou. Dusíme za občasného miešania domäkka. Nakoniec prilejeme trochu calvadosu a premiešajte. Bažanta vyberieme z rúry, ozdobíme lyžicami jablák a ihneď podávame. V kombinácii s takto pripraveným bažantom je možné zvyšok calvadosu použiť v boji proti COVID 19 ©.

Dobrú chuť!

Erby s nádychom lesa

Erb obce Hronská Breznica
(okres Zvolen)

Erb obce Jaklovce
(okres Gelnica)

Erb obce Jasenica
(okres Považská Bystrica)

Erb obce Liptovský Ján
(okres Liptovský Mikuláš)

Erb obce Málince
(okres Poltár)

Erb obce Michalková
(okres Zvolen)

Erb obce Rybany (okres
Bánovce nad Bebravou)

Chodník v rukách človeka

Až neuveriteľné, že tak veľké „kamenné“ ruky, ktoré držia most vo výške asi 1400 metrov nad Juhočínskeho morom vznikli rukami človeka. Vzhľadom na majestátnosť tohto diela ich domáci nazývajú „Božie“ ruky“. Takýto netypický most v blízkosti štvrtého najväčšieho mesta Vietnamu Da Nang je určený pre peších turistov a nájdete ho v rezorte Bà Nà Hills mountain. Dve ruky otočené dľaňami k nebu sú pokryté prasklinami a machom, čo im dodáva starobylý vzhľad, i napriek tomu, že celá stavba bola vytvorená a dokončená v júni 2018.

Ak by ste ho hľadali, ukrýva sa pod názvom Cau Vang (Zlatý most) a ak sa chcete prejsť celou jeho 150 metrov dlhou vyhlídkou bez toho, aby ste narážali na stovky ďalších ľudí, je lepšie sa sem vybrať cez týždeň.

No nielen tento netradičný most, ale tiež deňka vo francúzskom štýle s dláždenými uličkami a zábavný Fantasy Park, sú lákadlom pri tisícky ľudí. Opisovaný región sa nachádza na polceste medzi hlavným mestom Hanoi na severe krajiny a Hočiminovým mestom na juhu. Tak možno vás túlavé topánky zavedú aj tam.

-as-

November 2020

Životné jubileá

50 rokov

Ing. Martin Gábor, technik, LS Svinica – OZ Košice

60 rokov

Milan Boledovič, vedúci LO, LS Dechtice – OZ Smolenice
Mária Janotíková, účtovník, finančník – OZ Námestovo

Pracovné jubileá

20 rokov

Jaroslav Begány, referent obchodu – OZ Šaštín

25 rokov

Mgr. Vladimír Hlaváč, referent pre plán, štatistiku a c., poverený vedením EOÚ – OZ Rožňava

30 rokov

Ľudovít Pavúček, technik, LS Moravský sv. Ján – OZ Šaštín
Ing. Peter Antalík, referent obchodu – OZ Kriváň

35 rokov

Jozef Pikula, vedúci LO, LS Divín – OZ Kriváň
Ing. Beáta Palajová, personalista – OZ Kriváň

Predčasný starobný dôchodok

Miroslav Cevár, vedúci ES, ES Ľubochňa – OZ Liptovský Hrádok

Starobný dôchodok

Cyril Kostúryk, vedúci LO, LS Dechtice – OZ Smolenice

Milan Telek, vedúci LO, LS Nitrianska Streda – OZ Topoľčianky

Ing. Štefan Manko, referent dopravy a mechanizácie, poverený vedením VTÚ – OZ Rožňava

Ing. Martina Velká

Trpezlivosť zver prináša

„Umelecké cítenie je veľmi dôležitým predpokladom úspechu každého začínajúceho sochára a schopnosť kresliť vždy pomôže už vopred vytvoriť nádherné umelecké dielo. Pre mňa je každá socha veľkou výzvou. Detaily každého zvieraťa, ktoré sa snažím vzkriesiť z dreva, si musím preštudovať, či už z encyklopédií alebo z fotografií. To trvá desiatky hodín. Výsledkom sú potom menšie i väčšie úspechy v podobe hotových diel,“ prezrádza Giuseppe Rumerio.

V skutočnosti má rezbárstvo v prostredí, z ktorého Rumerio pochádza, viac ako 300-ročnú tradíciu. On sám začal na svojej kariére pracovať už počas učňovských štúdií v 14 rokoch a dnes je uznávaným rezbárom. Jeho ateliér je svätyňa prírody, ktorá ho obklopuje a inšpiruje. S viac ako 30-ročnými skúsenosťami pokračujem v tvorbe nových diel z dreva i z bronzu. Kvôli svojmu koníčku premiestnil celý svoj život do ateliéru v Ortisei vo Val Gardene v severnom Taliansku, kde vyrezáva „živé“ zvieratá s tými najskrytejšími anatomickými detailmi. Niektoré z nich sú vernými kópiami svojich originálov v skutočnej veľkosti.

Hoci ho preslávili najmä sochy z ríše zvierat, jeho umeleckému oku neunikla ani ženská krása.

Inšpirovaný tradičnými rezbami a nádhernou prírodou, ktorá ho obklopovala, hovorí: „Mojou prvou inšpiráciou bola príroda, ktorá mi teraz dáva všetku inšpiráciu pre moje diela – najmä zvieratá, ale rád vyrezávam aj ľudské bytosti. Niektoré z mojich diel sú tvorené pre verejnosť, iné vytváram pre osobnú výzvu a pretože sa mi to páči! Mojim snom je raz stráviť istý čas v Kanade, nasať tú prírodnú atmosféru a tvoriť práve v tých končinách tak, ako sa mi podarilo učiť a tvoriť na Islande. A keby som nebol rezbárom, chcel by som byť lovcem v Kanade.“

-as-

